

meta

společnost pro příležitosti
mladých migrantů

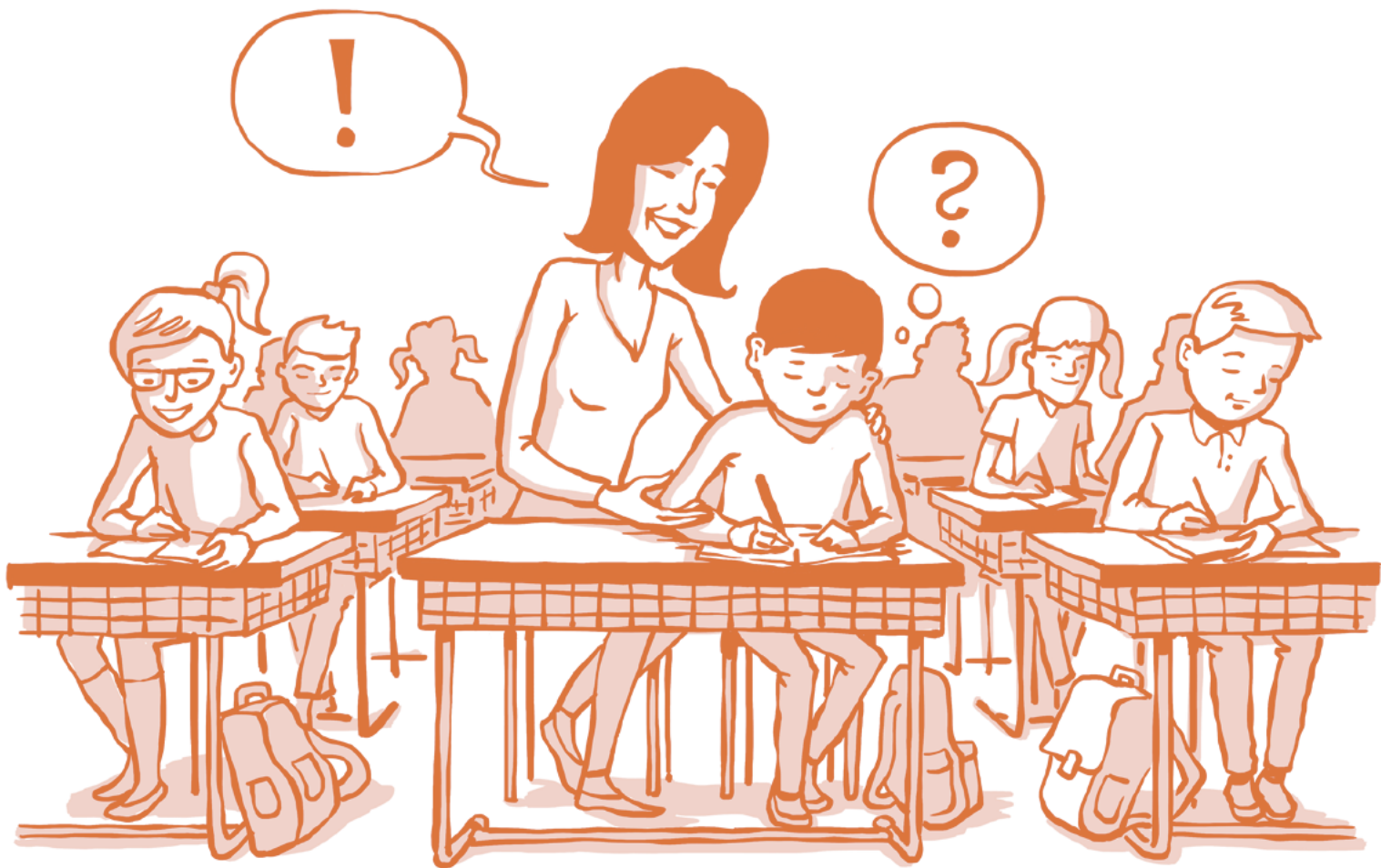
Dvojazyční asistenti pedagoga

příběhy úspěšné integrace

Dvojazyční asistenti pedagoga

příběhy úspěšné integrace

Úvod

Milé čtenářky, milí čtenáři,

asistent pedagoga hraje při vzdělávání žáků s odlišným mateřským jazykem významnou roli. Může-li být tímto asistentem někdo, kdo mluví stejným jazykem jako tito žáci, může to proces vzdělávání ještě ulehčit. Říká se jim dvojjazyční asistenti pedagoga a od roku 2012 jsme jich díky podpoře z ESF mohli proškolit 49. Absolvovali kvalifikační kurz na asistenta pedagoga (realizuje Rytmus, o.p.s.) a byli doškoleni pro práci s žáky s odlišným mateřským jazykem. 32 z nich jsme pak platili po dobu 1 školního roku mzdu na dvou desítkách pražských základních a mateřských školách. Většina z nich se na své pozici osvědčila a ředitelé škol, kde působili, si na jejich další působení zajistili finanční prostředky i po skončení našich projektů.

Myšlenka dvojjazyčných asistentů vznikla na základě úvah o tom, že v České republice žije hodně vzdělaných cizinců (někteří i pedagogického zaměření), kteří nemohou najít adekvátní pracovní uplatnění a zároveň je v českých školách velký počet dětí a žáků s odlišným mateřským jazykem (dále jen s OMJ), jejichž vzdělávání může být někdy problematické a asistent pedagoga je jeden z „nástrojů“, jak se s tímto popasovat. Zapojení dvojjazyčných asistentů se navíc osvědčilo nejen při samotné pedagogické činnosti, ale i při podpoře žáků (a potažmo i jejich rodičů) v integračním procesu.

Napadlo nás tedy spojit podporu cizinců v jejich pracovním uplatnění a pedagogů v jejich práci s žáky s OMJ a v neposlední řadě i samotných žáků s OMJ. Podařila se nám tak (doufáme) trojitá podpora: učitelů, dospělých cizinců i žáků s OMJ. Dvojjazyční asistenti ale — i přes

svoje specifikum obsažené ve svém názvu — zdaleka nepomáhají jen při vzdělávání dětí a žáků s OMJ. Asistují učitelům i při práci s jinak znevýhodněnými dětmi. A to považujeme za důležitý moment, neboť mnoho Čechů považuje cizince za pasivní příjemce pomoci od státu bez vlastní snahy „se integrovat“. A dvojjazyční asistenti pedagoga jsou dobrým příkladem toho, že cizinci jsou v procesu své integrace více než aktivní a sami se stávají nositeli podpory dalším znevýhodněným osobám. V době, kdy je 80% české populace proti imigraci, považujeme za důležité ukázat, že cizinci mohou být pro naši společnost přínosní, a to bez ohledu na to, odkud pocházejí.

Nyní, po více než 3 letech po proškolení první skupiny asistentů, jsme se rozhodli několik z nich představit a ukázat, jakým způsobem na školách pracují. Ale především ukázat jejich životní příběh. Odkud pocházejí, co je přivedlo do České republiky i k tomu, aby se stali asistenty pedagoga, přesněji řečeno asistentkami pedagoga. Jak už to ve školství bývá, i v tomto případě se jedná z 99% o ženy. Nikolay, jehož příběh jsme do publikace zařadili, byl za celé čtyři roky jedním ze dvou mužů, kteří se rozhodli stát se asistentem pedagoga. A jediný, kdo zdárně dokončil kvalifikační kurz a začal na této pozici pracovat.

V roce 2014 jsme vydali publikaci „Hledá se dvojjazyčný asistent“, ve které jsme se snažili ukázat, jak je možno pozici asistenta pedagoga ve škole nastavit a ukotvit, protože pro vzdělávání žáků s OMJ bylo využívání asistentů poměrně novou záležitostí. Optimální model využívání dvojjazyčného asistenta jsme v publikaci konfrontovali

s reálnými zkušenostmi asistentů zapojených do projektu. Publikace, kterou držíte v ruce, je daleko méně „odborně“ zaměřena a jak již píší výše, chtěli jsme v ní spíše představit samotné asistenty a jejich životní příběhy. V publikaci však nabízíme i jednu prakticky zaměřenou kapitolu. Jedná se o návod na spolupráci učitele a asistenta pedagoga, a to včetně odkazů na náš informační portál Inkluzivní škola, kde jsou jednotlivé informace a návody více rozpracované.

Na závěr ještě jedna poznámka k terminologii. My se v METĚ dlouhodobě snažíme pro cizince v českých školách používat pojem žáci s odlišným mateřským jazykem. Největší překážky ve vzdělávání jim totiž nezpůsobuje skutečnost, že jsou cizinci, ale že je jejich komunikační jazyk odlišný od jazyka vzdělávacího. Dokonce velká část žáků, které bychom jako žáky s OMJ identifikovali, ani cizinci nejsou. Např. ve školním roce 2014/15 bylo na českých základních školách 14 967 žáků s jinou než českou národností a dalších 5 135, kteří sice jsou Češi, ale čeština není jejich mateřským či komunikačním jazykem. Žili například s rodiči tak dlouho v zahraničí, že v češtině neumějí komunikovat, natož se vzdělávat.

Jednotliví asistenti ve svých textech používají pro své žáky různá pojmenování, ať už žák cizinec, žák migrant či žák s OMJ. V zájmu autentičnosti textů jsme terminologii nesjednocovali.

Doufáme, že publikace splní svůj účel — zprostředkovat příběhy cizinců, kteří se rozhodli pro práci asistenta pedagoga — a třeba se někdo další nechá inspirovat pro stejnou pracovní dráhu. Neboť dobrých asistentů pedagoga není nikdy dost.

Přeji vám příjemné čtení.

Zuzana Vodňanská
ředitelka META, o.p.s.

Jak získat asistenta pedagoga?

Vyhlášky a finance

V minulosti bylo možné asistenta pedagoga pro žáky s odlišným mateřským jazykem (do)financovat z několika zdrojů: z rozpočtu kraje, z rozvojového programu MŠMT či z prostředků OPVK (tj. z fondů EU). Dlouhodobě však bylo získávání prostředků na asistenty pedagoga pro žáky s OMJ nesnadné a nejasné. Například z krajských prostředků byli hrazeni pouze ojedinele, převažovalo financování z dotačních prostředků (prostředků OPVK, v menší míře pak z MŠMT). S tímto nesystematickým způsobem financování souvisela i problematická udržitelnost pozice asistenta pedagoga pro žáky s OMJ na škole.

Aktuálně upravuje nárok na asistenta pedagoga pro žáky s OMJ vyhláška 27/2016 Sb., která upřesňuje, jak se má realizovat paragraf 16 novelizovaného školského zákona.

Vyhláška č. 27/2016 Sb. v příloze č. 1 stanovuje členění podpůrných opatření do stupňů, pravidla jejich použití a dále i normovanou finanční náročnost podpůrných opatření druhého až pátého stupně.

Asistent pedagoga je — v případě žáků s OMJ — podpůrným opatřením 3. stupně, což znamená, že o jeho přidělení rozhoduje školské poradenské pracoviště na základě diagnostiky speciálních vzdělávacích potřeb konkrétních žáků. Týká se to žáků, kteří jsou zcela bez znalosti vzdělávacího jazyka.

Rozsah úvazku asistenta pedagoga pak může být v rozmezí od 0,25 do 1,0.

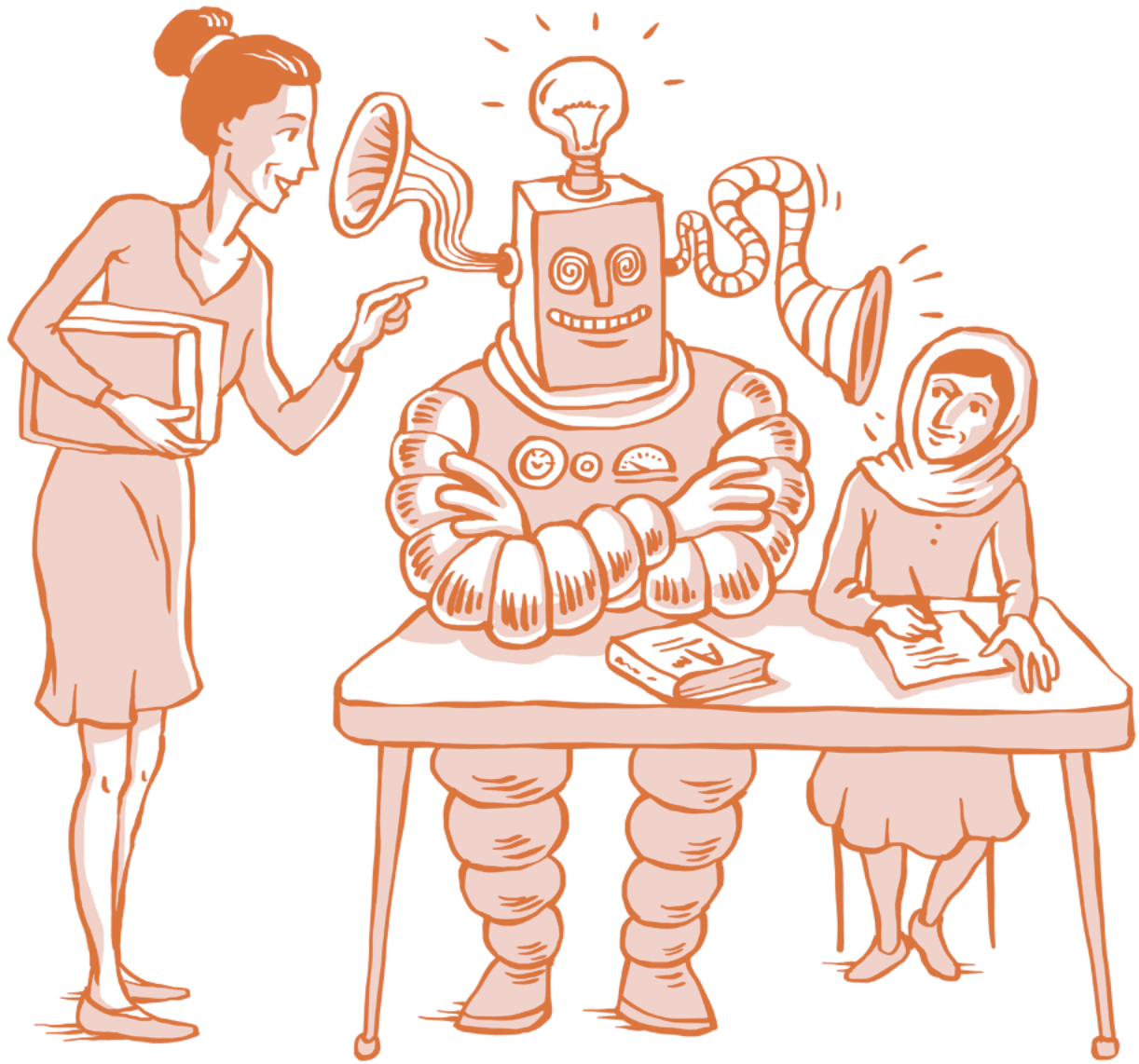
Pokud je asistent pedagoga školským poradenským pracovištěm přiznán jako podpůrné opatření, jsou na něj škole přiděleny finanční prostředky v rozsahu a výši stanovené v uvedené příloze č. 1 vyhlášky. Znamená to, že výše je stanovena centrálně, pro všechny školy a školská zařízení ve stejné výši.

V době, kdy vychází tato publikace (prosinec 2016), se však ukazuje jako poměrně problematické získat pro žáky s OMJ od školského poradenského zařízení k přiznání stanovení 3. stupně podpůrných opatření (přesněji řečeno, jako problematické se jeví primárně to, aby školské poradenské zařízení žáka s OMJ vůbec diagnostikovalo).

Na stránkách Národního ústavu pro vzdělávání je Metodické doporučení ke zřízení funkce asistenta pedagoga, kde stojí:

„Pokud asistent pedagoga není přiznán jako podpůrné opatření (§18 vyhlášky č.27/2016 Sb.), pak finanční prostředky je možné získat z ministerstvem vyhlášených rozvojových a dotačních programů nebo i z programů financovaných z fondů EU. Ředitel školy pak žádá o tuto formu podpory bez vyjádření školského poradenského zařízení.“

To by nás ovšem vracelo do výše uvedeného nesnadného a nejasného způsobu financování asistentů pedagoga pro žáky s OMJ. Nezbývá než doufat, že výklad a aplikace novely školského zákona směrem ke společnému vzdělávání zahrne žáky s odlišným mateřským jazykem zcela jasně a podpůrná opatření na jejich vzdělávání budou nároková.

Spolupráce učitele a asistenta

Na seminářích i při metodické podpoře pedagogů často slyšíme podobné příběhy učitelů: „*Ráda bych podpořila dítě/žáka s OMJ, který je úplný začátečník v češtině. Ale mám ve třídě 28 dětí, z toho dva mají IVP, pět dětí má poruchy učení, jeden poruchu chování a jsem na to sama...*“. Ano, i taková je realita našich škol. Naštěstí pro učitele i pro děti může již dnes v takovéto situaci pomoci asistent pedagoga. Jeho přítomnost ve třídě může učiteli umožnit větší zaměření pozornosti na konkrétní žáky s potřebou podpůrných opatření a zároveň lépe monitorovat potřeby a rozvoj učení žáků všech.

Aby bylo zapojení asistenta pedagoga opravdu účelné a byl efektivně využit, je velice důležité spolupráci učitele a asistenta dobře promyslet. Promyšlená spolupráce pomůže zefektivnit výuku a vede k inkluzi všech žáků do vzdělávacího procesu, včetně žáků s OMJ. Naopak, pokud spolupráce promyšlená není, efektivita zapojení asistenta pedagoga může být velmi nízká a často se ve své roli necítí komfortně. Mluvíme například o situaci, kdy asistent pedagoga je přidělen ke konkrétnímu dítěti, sedí u něj v lavici a snaží se ho všemožně zapojit do hodiny, jejíž průběh je mu neznámý, a tím pádem je nucen neustále improvizovat. Zároveň jeho přítomnost „ruší“ ostatní žáky při práci a „ruší“ často i učitele samotného. Takováto „asistence žákovi“ pak může vést k několika nechtěným důsledkům. Žák může být neustálou a přímou podporou asistenta stigmatizován jako někdo, kdo sám nic nezvládne a potřebuje neustálou pomoc. Zároveň, pokud neustále pracuje s asistentem, tak nemůže navazovat přirozené vztahy s ostatními žáky při plnění společných úkolů. Z důvodu

rušení mohou být oba „vykázáni“ do jiné místnosti či na chodbu a společné výuky se vůbec neúčastní. A v neposlední řadě může soustavná podpora asistentem vést k nesamostatnosti žáka.

Tyto příklady jsou pak nakonec v rozporu s tím, k čemu by měla přítomnost asistenta ve třídě a jeho podpora konkrétních žáků sloužit. Cílem podpory asistenta pedagoga totiž je postupné osamostatňování žáka v hodině, jeho průběžné a postupné zapojování do výukových, třídních a školních aktivit. Zároveň je podstatné, že se jedná o asistenta pedagoga a nikoliv asistenta dítěte (přestože proces přidělování asistentů je na konkrétní děti, což je rozpor v konceptu). Tím pádem je jeho role zejména podpořit výuku a pedagoga tak, aby bylo výše zmíněného cíle dosaženo. Což nemusí a nemělo by znamenat přímou a neustálou podporu konkrétního dítěte.

Náplň práce asistenta pedagoga

Náplň práce asistenta pedagoga vychází ze školského zákona a zákona o pedagogických pracovnících. Jedná se zejména o spolupráci s učitelem na výuce (nejen) u žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, pomoc při komunikaci mezi učiteli a žáky a při komunikaci mezi učiteli a zákonnými zástupci žáků, individuální i skupinová podpora žáků při přípravě na výuku. Ředitel školy rozhoduje o tom, jaký bude poměr přímé a nepřímé činnosti. Nepřímá pedagogická činnost může tvořit maximálně polovinu z celkového úvazku asistenta.

U asistenta pedagoga pro žáky s OMJ se jedná konkrétně o:

- ▶ **pomoc učiteli s přípravou a plánováním výuky** — asistent se při plánování a přípravě zaměřuje na potřeby konkrétních dětí, může pomoci s úpravou vzdělávacích cílů pro děti/žáky s OMJ, s ohledem na cíle hodiny pak připravit podpůrné materiály (vytipovat klíčovou slovní zásobu a fráze, připravit k nim podpůrné podklady, zjednodušit texty apod.).
- ▶ **podporu žáků při zapojování do výuky** — asistent podporuje děti/žáky (nejen s OMJ) při zvládnání úkolů, přeformulovává či zjednodušuje zadání, sleduje zapojení všech dětí do výuky a v případě potřeby zasahuje.
- ▶ **práci se skupinou žáků nebo individuální práce (ve třídě i mimo třídu)** — někdy se hodí, aby asistent pracoval s konkrétním žákem nebo skupinou žáků odděleně od zbytku třídy. Může se jednat o práci na stejném nebo jiném tématu, žáci nemusí být pouze žáci s OMJ. Oddělená výuka určité skupiny žáků by ovšem neměla být po celou dobu výuky. Využívá se zejména, pokud je to účelné pro následné zapojení do výuky s celou třídou.
- ▶ **práci s celou třídou** — ve chvíli, kdy učitel věnuje pozornost konkrétním dětem, které potřebují jeho větší podporu, může se asistent věnovat zbytku třídy (kontroluje splnění úkolů, zadává úkoly, čte apod.).
- ▶ **pomoc žákovi v přípravě na výuku** — asistent může pomoci žákům např. se zvládnáním DÚ, zejména tehdy, kdy by jazyková bariéra rodičů znesnadnila dítěti splnit úkol. Tuto podporu je ale třeba s rodiči prodiskutovat, aby asistent nepřejímal jejich roli. I zde platí, že podpora asistenta by měla vést k samostatnosti dítěte (rodiny).
- ▶ **zapojení do tvorby, realizace a revize plánů (PLPP, IVP)** — asistent může učiteli pomoci s formulací cílů (žáka dobře zná) i s napsáním plánu. Za jeho formální i obsahovou správnost ale zodpovídá učitel.
- ▶ **pomoc při komunikaci s rodinou** — výhodou je, pokud má asistent a rodiče společný jazyk, ale i když tomu tak není, může například zprostředkovávat tlumočnicka, případně tisknout dvojjazyčné informativní texty (www.inkluzivniskola.cz/informace-pro-rodice-jazykove-verze). Asistent také může pomoci zprostředkovat a vyladit oboustranná očekávání, což je nesmírně cenné.
- ▶ **zapojení do evaluace výuky a hodnocení žáka** — přítomnost druhého pedagogického pracovníka může pomoci při ověřování a rozvoji aktivit vhodných pro konkrétní žáky a třídu. Zpětná vazba od asistenta může být velice cenná. Zároveň může asistent pomoci při hodnocení pokroků žáka.

Role učitele ve vztahu k asistentovi

Role učitele v tandemu učitel-asistent je samozřejmě klíčová. Často jde i o úplné detaily. Například už samotné představení asistenta a nastavení jeho vztahu ke všem dětem ve třídě (tedy nejen k dětem, k nimž je takzvaně přidělen) je zásadní. Mnoho asistentů hodnotí velmi negativně, pokud jsou označováni jako asistenti dítěte XY. Opět to může vést ke zbytečné izolaci a stigmatizaci dětí. Vhodnější je představit asistenta jako pedagoga, který pomáhá učiteli v zapojení všech dětí do výuky.

Učitel tedy při spolupráci s asistentem:

- ▶ nastavuje způsob spolupráce s asistentem a vymezuje míru zasahování asistenta do výuky, do plánování a evaluace výuky i do hodnocení žáků,
- ▶ sdílí s asistentem cíle výuky a vyučovací strategie, zároveň promýšlí způsob zapojení asistenta do výuky, aby bylo co nejvíce efektivní a podpůrné a vedlo k podpoře konkrétních žáků a cílům výuky (všech žáků),
- ▶ učitel průběžně hodnotí spolupráci s asistentem.

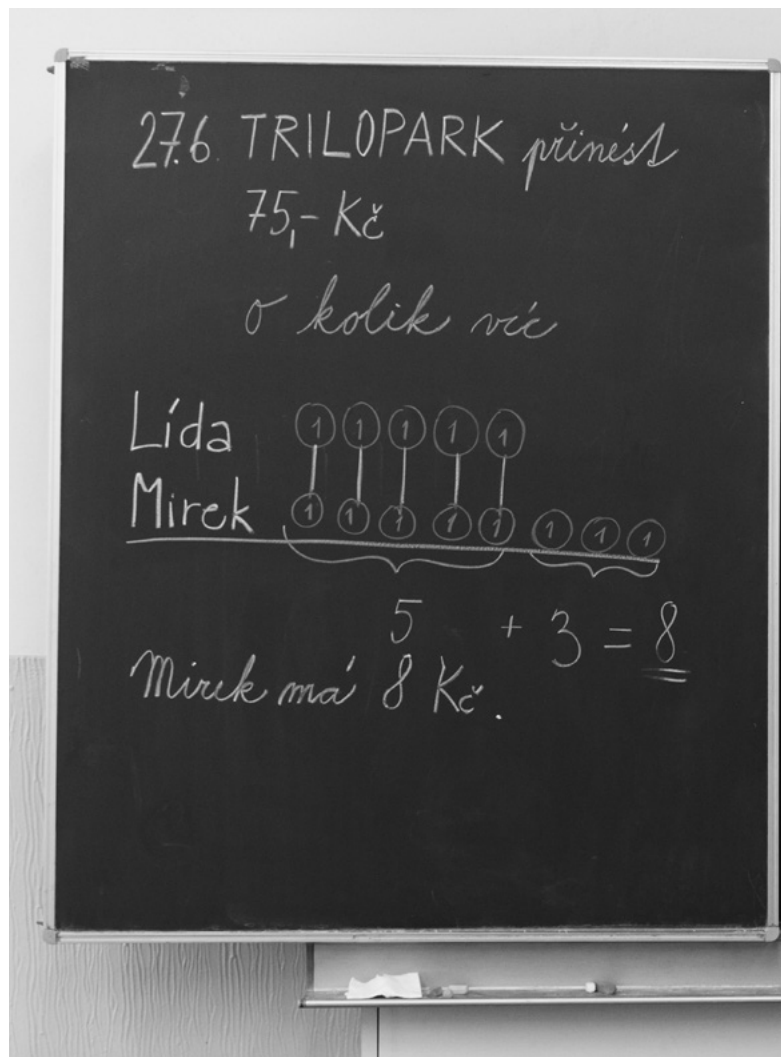
Výhody a předpoklady spolupráce učitele a asistenta

Učitel byl dlouhou dobu absolutním pánem situace a jediným dospělým ve třídě. Toto paradigma se ale postupně mění i u nás s příchodem nového pohledu na učení a učební strategie (např. pedagogický konstruktivismus mění zásadně roli učitele při výuce). Stejně tak mění pozici učitele i přítomnost asistenta pedagoga. Ne každý učitel je totiž zvyklý spolupracovat. Většinou je naopak zvyklý vše dělat sám. Přitom spolupráce dvou pedagogů má obrovské výhody. Díky spolupráci například:

- ▶ sdílíme a rozebíráme společně myšlenky, metody a přístupy,
- ▶ zavádíme a vyvíjíme nové a lepší výukové strategie,
- ▶ můžeme snáz řešit problémy,
- ▶ můžeme lépe monitorovat pokroky žáků a lépe hodnotit jejich výsledky.

Aby spolupráce opravdu fungovala a byla přínosem, musí mít určité parametry. Spolupráce musí být:

- ▶ **dobrovolná** — učitel i asistent chtějí spolupracovat, není to jen vůle vedení školy
- ▶ **založena na rovnosti** — oba musí věřit, že přispění každého z nich ke společnému cíli je rovnocenné
- ▶ **založena na sdíleném cíli** — lidé většinou spolupracují jen, pokud mají stejný cíl
- ▶ **různorodá** — variuje od společné výuky až po individuální podporu
- ▶ **stále ve vývoji** — tak, jak učitel a asistent více spolupracují, rozvíjí se i jejich spolupráce

Spolupracovat je nutné v rámci plánování, při výuce i při zpětné vazbě. Společné plánování výuky a podpory konkrétních žáků je klíčové! Více o plánování a potřebě sdílení informací najdete na www.inkluzivniskola.cz/spoluprace-ucitele-asistenta.

Možnosti zapojení asistenta do výuky

Asistent pedagoga může mít při výuce více či méně aktivní roli. Záleží na způsobu nastavení spolupráce mezi učitelem a asistentem pedagoga, ale i na samotné organizaci výuky. Ta má dvě základní podoby.

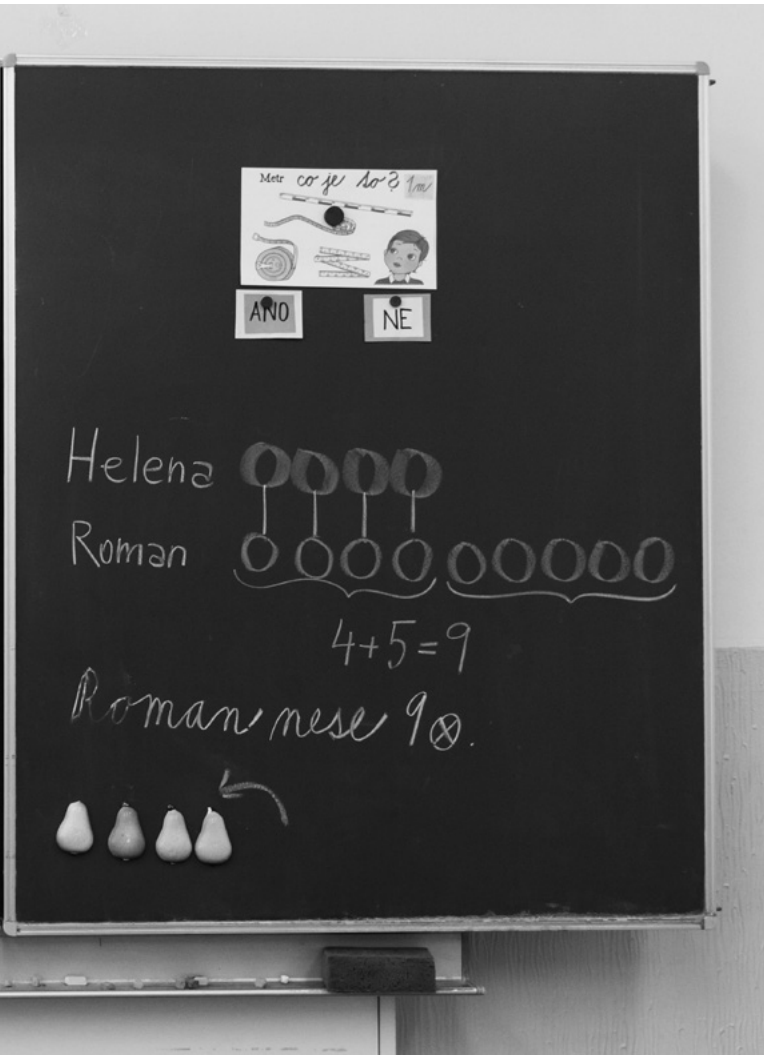
Buď pracují oba společně s celou třídou, kdy role učitele je aktivnější a výuku řídí, zatímco role asistenta je zaměřená buď na pozorování konkrétních žáků, nebo na jejich přímou podporu. Tato podpora může být naplánovaná a založená na předem připravených nebo upravených materiálech, což je v tomto případě ideální. Nebo více méně nahodilá a nepřipravená, což je mnohem méně efektivní, ovšem zatím stále nejužívanější.

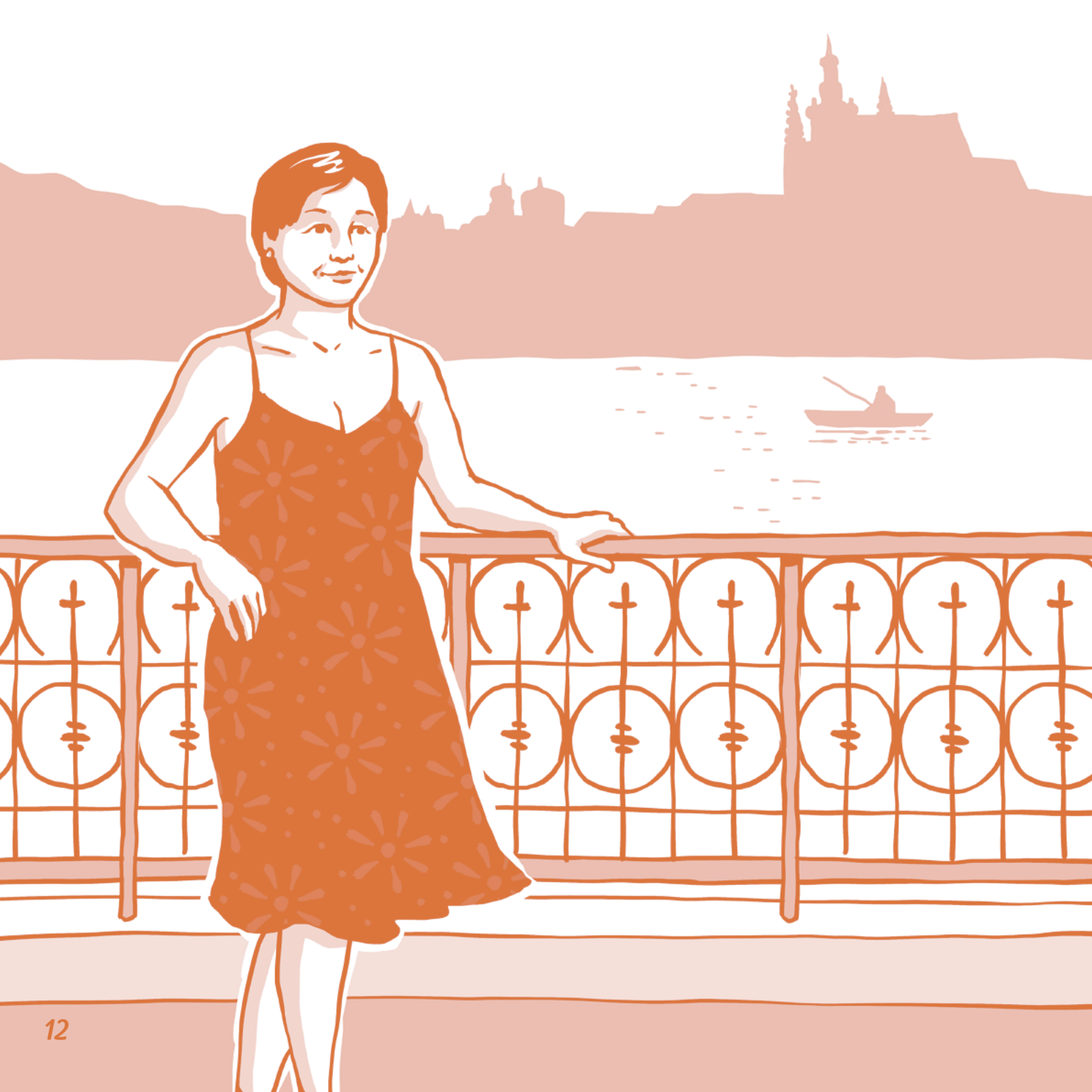
Druhý typ možností podpory je rozdělení třídy na skupiny. Tím pádem se může pozornost obou pedagogů více zaměřit na menší počet dětí. Role učitele se změní, výuku spíše koordinuje a řídí a následně, stejně jako asistent, dohlíží na průběh práce ve skupinách. Rozdíl mezi učitelem a asistentem se v tomto případě více či méně stírá. Oba spíše podporují žáky v dosahování výukových cílů, ale samotné učení je více na žácích samotných.

Více o typech spolupráce najdete opět na odkazu www.inkluzivniskola.cz/spoluprace-ucitele-asistenta.

Je jasné, že ideální výuka je kombinací všech těchto typů, protože střídání činností je předpokladem učení, podpory a zapojení většiny žáků. Zároveň může být velmi prospěšné, pokud i učitel s asistentem občas vystřídají ve třídě svou činnost a roli. Může to oživit jejich práci i výuku samotnou.

„Tato kapitola vznikla v rámci naplňování akčního plánu Koncepce hl. m. Prahy pro oblast integrace cizinců.“

Kunduz (Zuzka) Slaninková

Můj příběh

Jmenuji se Kunduz Slaninková, pocházím z Kyrgyzstánu. V České republice jsem již 12. rokem. Z prvního manželství mám dceru. Tady jsem založila rodinu a mám syna. Od května 2014 pracuji na ZŠ Sdružení. Díky projektu METY jsem prošla rekvalifikačním kurzem na asistenta pedagoga. Jsem ráda, že jsem se tam dostala, naučila jsem se hodně užitečných znalostí. Měli jsme tam český jazyk do školy, ty měsíce, které jsem tam strávila, se mi moc líbily. Dříve jsem v ČR pracovala 7 let ve skladě jako skladnice a 3 roky jsem administrátorka skladu agenturních zaměstnanců. Měla jsem malou kancelář, kde jsem mohla v klidu pracovat, předtím jsem seděla v koutu, kde se od rána do večera tiskly štítky na zboží, byl tam strašný rámus. Vždycky jsem snila o práci ve školství, takže se mi nabídka METY moc líbila, hned jsem dala ve skladu výpověď a přihlásila se do projektu, díky kterému jsem mohla začít chodit na rekvalifikační kurz.

Dotazník

Jméno a příjmení: Kunduz (Zuzka) Slaninková

Věk: 42

Místo narození: Naryn, Kyrgyzstán

Původní povolání: administrátorka personálního oddělení, tlumočnice

Počet let v ČR: 12

Oblíbené jídlo: šašlik, dorty

Hobby: šití, četba detektivek a historie, jízda na kole

Oblíbené místo v Praze: pohled na Pražský hrad z laviček kolem Vltavy vedle Rudolfiny

Základní škola Sdružení mi i po skončení projektu nabídla další spolupráci a vedení se vždycky snaží najít nějaké dotace, aby mě mohli i nadále zaměstnávat, takže jsem ráda, že jsou se mnou spokojeni. Líbí se mi tady. Od pondělí do čtvrtka pracuji jako asistent pedagoga, v pátek dopoledne také asistuji a odpoledne už vedu družinu. Mám na starosti Hermana a ještě jednu holčičku ze sociálně znevýhodněné rodiny.

Ve své zemi jsem chodila na základní a střední odbornou školu. Mezi střední a vysokou školou jsem se vdala, měla jsem dítě a seděla jsem doma. Pak jsem studovala vysokou školu ekonomickou a pracovala jsem jako pomocník kuchaře ve firmě HOCHTIEF, která vyhrála tender na modernizaci našeho letiště. Ve volných dnech jsem navštěvovala kurzy tureckého jazyka v jazykovém institutu. Po skončení projektu stejná firma dělala rekonstrukci

dálnice Biškek — Oš, takže jsem v té firmě pracovala jako tlumočnice z turečtiny do kyrgyzštiny a ruštiny. Po skončení projektu jsem pracovala jako prodavačka v supermarketu BETA stores, v tu dobu byl to první supermarket v našem hlavním městě. Zase tam mě vzali díky tomu, že jsem mluvila turecky, kyrgyzsky a rusky. Před příchodem do ČR jsem pracovala v internetové kavárně a když jsem neměla zákazníky, tak jsem seděla a hledala něco zajímavého na internetu. Ale Československo to byl vždycky můj sen. Na internetu jsem se dívala, jak vypadá Praha a Bratislava... ty úzké uličky..., hrady a mosty..., Vyšehrad... na to všechno jsem se dívala a chtěla to vidět svýma očima. V roce 2003 sestra chtěla odjet někam do zahraničí a pracovní vízum tehdy dávali jen do ČR (to už byl rok 2003 a bylo ČR a SR). Takže v roce 2003 v listopadu moje sestra dostala pracovní vízum do ČR a já jsem přijela půl roku po ní. My jsme měly štěstí, z 15 lidí dostal vízum jen jeden člověk a moje sestry, a u mě z 25 žádostí dostalo vízum pouze 7 lidí. Po mém příjezdu mě sestra naučila, kde je metro, jak se kupuje jízdenka, jak dojíždět do práce a zpátky a kam můžu chodit, když mám volno. Pak se odstěhovala do Německa a já jsem tady zůstala. Ona mi několikrát nabízela, abych se tam přestěhovala, ale já tam nechci žít, mně se líbí ČR, takže jsem zůstala tady.

Předtím, když jsem pracovala ve skladě, vždycky jsem se dívala na hodinky, abych zjistila, kdy už bude oběd, kdy už bude pauza, kdy skončí práce, abych mohla běžet domů, a od rána do večera jsem snila o jiné práci.

Práce na Základní škole Sdružení mě baví a nikdy se nedívám na hodinky, abych běžela domů. Hrozně se mi líbí práce s dětmi. Herman je zajímavý kluk. On má problém s chováním, nemá rád práci s písničky, ale jinak moc hezky čte, píše, maluje, zbožňuje komiksy a i sám tvoří vlastní komiksy a ukazuje mi je. Mojí pomoc akceptuje, poslouchá mě a komunikujeme spolu jako dva kamarádi.

Letos od 12. září mně nabídli půl úvazku asistenta pedagoga a půl úvazku vychovatelky, tak jsem to s radostí vzala.

„Vždycky jsem snila o práci ve školství, takže se mi nabídka METY moc líbila, hned jsem dala ve skladu výpověď a zapsala jsem se na rekvalifikační kurz.“

Jaké byly začátky v Čechách?

Nemůžu si stěžovat na začátky. Já jsem sice neuměla jazyk, ale ve velkoskladě ovoce-zelenina jsme nemuseli umět česky. Pracovali jsme od 06.00 do večera 19.00. Házel bedny na palety, připravovali objednávky.

Ale já jsem hned na začátku koupila rusko-český konverzační slovník a začala jsem se sama učit, abych mohla v metru říct „pardon“ nebo „omlouvám se“ a mohla si taky něco koupit v obchodě. Takže kvůli sobě jsem se začala učit česky. Napsala jsem si dny v týdnu a měsíce na velký papír a nalepila u dřezu, abych při mytí nádobí jsem se je mohla učit. Nalepila jsem si papíry se slovíčky na zeď vedle postele a taky na strop, abych se mohla učit, když ležím v posteli před spaním. A i tak jsem mluvila špatně, možná jsem si myslela, že mluvím dobře, ale nebylo to tak. V roce 2008 jsem chodila 3 měsíce na kurzy češtiny pro cizince. Potom jsem chodila na kurzy češtiny, které nám zařídila META. Tam jsem se ponořila do jazyka hlouběji a začala jsem dávat větší pozor na gramatiku a skloňování, ale tak či tak se mi to zcela nedaří ani nyní. Jak pracuji ve školství, tak vím, jak se to píše, podle jakého vzoru se to skloňuje, avšak i tak je to těžký jazyk. Kyrgyzštinu máme jednoduchou. Nemáme vůbec ženský rod, mužský rod a máme pro mnoho příležitostí jen jedno slovo a tady máte několik slov pro jednu příležitost a já nevím, kde se používá to slovo a kde to druhé. A ještě jak pracuji ve škole, tak víc a víc slyším

svůj přízvuk a předtím jak jsem pracovala v té firmě, tak jsem si myslela, že jsem frajerka, umím česky psát, číst, rozumím tomu, co mi nadřízený poví i bez překladatele, umím vytisknout docházky agenturních zaměstnanců pro paní účetní, domluvit se s právníkem, ale jak jsem začala pracovat ve škole, tak jsem začala slyšet svůj přízvuk a v metru nebo někde jinde nemluví nebo dávám pozor, abych mluvila bez chyb a všechno správně skloňovala, přesto dělám chyby. Je to těžké, ale snažím se zlepšovat svoje znalosti, jak jen můžu.

Jaký je podle vás přínos dvojjazyčného asistenta ve výuce?

Mně se zdá, že pomoc asistenta pedagoga je výhodou pro školy, kde mají žáky s OMJ. Usnadňuje a podporuje to učení a pochopení látky u žáka, usnadňuje práci ve vysvětlování u paní učitelky a je to velkou úlevou pro rodiče, kteří často mají horší znalosti českého jazyka než jejich děti a čas od času zcela nerozumí zadáním úloh a tomu, co se po nich vyžaduje. Nicméně každé dítě poleze po žebříku samo, od nás je potřeba ten žebřík jen podržet.

Máte nějakou osobní zkušenost jako matka s českým školstvím?

Začátkem roku 2007 jsem přivezla dceru a dala ji na základní školu, potom chodila na gymnázium a teď dělá zkoušky na vysokou školu. Když jsem přivezla dceru, na začátku jsme museli jet na Slovensko, kvůli tomu, že mám manžela Slováka a tam dostat trvalý pobyt. Já jsem ale vždycky měla v plánu, že se vrátím do Česka. Já prostě miluji Česko. Na Slovensku jsem musela hned dceru přihlásit do školy. V naší zemi chodila do ruské školy, tak myslím, že bylo snadné se naučit slovensky a česky — díky znalosti ruského jazyka. Na začátku s jazykem nám pomáhala babička, moje tchýně. Manžel měl také kama-

rada, který nám s ochotou chodil pomáhat, když jsme nerozuměli domácímu úkolu nebo vyplňování formulářů.

Ve škole, do které jsem přihlásila dceru, ředitel se na nás podíval a řekl, že pokud dcera nezvládne slovenštinu za tři měsíce, tak ji mám dát do ukrajinské školy. A já jsem mu odpověděla: „Já jsem přijela do Slovenska a moje dcera se bude učit ukrajinsky? Tak to ne...“

Slíbila jsem si, že doma jí budu hodně pomáhat. Potom jsem jednou šla do školy zaplatit obědy a pan ředitel mě uviděl, hned mě poznal, protože jsme byli jediní Asiati v té škole a řekl mi, že už to nemusíme řešit, že to zvládá

„Nalepila jsem si papíry se slovíčky na zed' vedle postele a taky na strop, abych se mohla učit, když ležím v posteli před spaním.“

a může pokračovat dál ve škole. Takže ona se tam učila jeden rok. Nikdo jí tam nic špatného nedělal. Učitelka jí tehdy představila a řekla dětem, že pokud se s ní nedomluví slovensky, tak můžou zkusit angličtinu nebo ruštinu. Tak děti se s ní snažili mluvit anglicky a praktikovali s ní.

Mezitím já jsem ji tam nechala s babičkou a odjela do Česka, přijela jsem vlakem a byla tak ráda, že jsem zase v Praze, dívala jsem se z vlaku a byla šťastná, že jsem zpátky.

S manželem jsme vybavili hypotéku a měli vlastní adresu. Vůbec jsme neznali okolí domů, když jsme přivezli dceru. Znali jsme jen cestu do práce a zpátky. Já jsem ji nechala dva dny odpočinout a mně bylo řečeno, že ji musím někde přihlásit do školy. Tak jsem si vzala dovolenou. Ráno jsem šla ven a nevěděla jsem, kam mám jít, kde mám hledat školu. Doma jsme tehdy neměli internet ani počítač, jen jsme přivezli kufry. Venku šla nějaká starší paní a já jsem se jí zeptala, kde tady máme základní školu a ona mi ukázala, že jedna je rovně a druhá vlevo.... já jsem nevěděla, kterým směrem mám jít. Ona mi hezky vysvětlila, kde ta první škola je, tak jsem tam zašla. Našla jsem školu a paní ředitelku, která pozvala svoji zástupkyni a já jsem jim to všechno vysvětlila. To, že jsme z Kyrgyzstánu, že jsme byli rok na Slovensku, kam dcera chodila do školy, že měla jedničky a dvojky. Tak vedení školy přijalo dceru do školy. Protože už uměla slovensky, tak češtinu zvládla bez velkých problémů. Těžkosti měla jen v matice, té jsme někdy nerozuměli. Jinak základní školu skončila s jedničkami a v českém jazyce

taky měla jedničku. Nikdo ji nešíkanoval, že je šikmooká nebo z Asie, podporovali ji ve studiu a učitelky byly moc hodné. Po skončení základní školy si dala přihlášky na tři gymnázia a dostala se na dvě. Loni se nedostala na výšku a v tomto roce se zase hlásila a dostala se na 1. lékařkou fakultu Univerzity Karlovy.

Jak vidíte svou budoucnost?

Svou budoucnost vidím v ČR. Kdyby to šlo, tak bych chtěla pracovat nadále ve školství. Kdyby nebylo místo asistenta, tak bych třeba byla v družině jako vychovatelka. A jinak chci postavit mojí dceru a syna na vlastní nohy, aby někde studovali a splnili si svoje sny a cíle. A až budu stará, ať už se dožiju důchodu nebo ne, tak chci potom odjet domů do Kyrgyzstánu a tam dožít svůj život.

Život je těžký. Vždycky musíš něčemu novému naučit se, abys vydělal více peněz a vylepšil svůj život. Od malička jsem se musela učit rusky, chodila do ruské školy, ve škole se učila jako cizí jazyk anglicky, kvůli práci jsem se musela naučit turecky, a teď se v ČR 12 let učím česky. Někteří lidé se nechtějí učit jazyk, znají svůj jazyk a to jim stačí a v klidu pracují jako uklízečky nebo dělají pokojskou, já jsem si však nemohla představit samu sebe, že někde uklízím. Vždycky jsem si myslela: Tak na co jsem se tolik roků učila, dlouhé hodiny vysedávala v knihovně, vystudovala vysokou? Abych někde umývala podlahu? Tak na co jsem sem přijela? Abych měla aspoň to, co jsem měla v naší zemi, ale za větší plat, a to bez znalosti jazyka nejde, takže se budu ještě víc učit český jazyk. Čeština je bohatý jazyk a tím je i těžký.... U nás se říká: V jaké zemi žiješ, tak musíš mluvit i jejich řečí, myslet jako oni, dodržovat jejich zákony a tradice!

Kunduz (Zuzka) Slaninková: Úvahy o roli asistentky, výhry, prohry a pokroky

Pokud se podívám na svoji roli asistentky z pohledu jazykové vybavenosti, tak v prvních letech jsem svoji znalost ruského jazyka moc nevyužila, jelikož moji svěřenci nebyli z východních zemí. Čas od času jsem pomáhala jiným žákům ve třídě. Například Dima byl velmi snaživý, avšak občas se stávalo, že nerozuměl látce a rozčileně říkal: „Já to nechápu, já to prostě nechápu,“ a já jsem mohla jeho chmury odehnat za pomoci ruského jazyka.

V tomto roce však působím i ve družině, kde je více dětí, které přijely nově z Ukrajiny a nerozumějí požadavkům a prosbám učitelů. Tady učitelé pověřují mě do role tlumočnicka a po zprostředkování komunikace jsou, jak děti, tak oni spokojeni, že došli k porozumění.

Domnívám se, že u mě v roli asistentky hlavně zafungoval obor matematiky. V českém školství je na jedné straně dobré, že se učitelé snaží látku detailně vysvětlit, že jsou kreativní a využívají všechny své schopnosti a možnosti, aby vytvořili zajímavé materiály jak v papírové, tak i v přírodní formě, ale přesto vidím, že někteří žáci potřebují odlišný přístup. Víme, že každý jsme jiný učící typ. Tak jsem zkusila s dětmi procvičovat sčítání a odčítání podle způsobu, který mě učili v mém dětství. Nyní již spatřuji u nich pokrok či již velmi dobré zvládnutí probíraného učiva a mám z toho velkou radost.

Asistentům bych doporučovala několik bodů:

ve vztahu k rodičům — vysvětlit jim systém českého školství v těch malých, ale přece natolik důležitých věcech, jako jsou třeba podpisy vedle domácích úkolů nebo nasměrování k notýskům, kde naleznou všechny potřebné informace k průběhu školního roku a vyžadovanou pomoc z jejich strany. I ty nesplněné “maličkosti” pro rodiče mohou dítěti snížit sebevědomí i pohled na svět,

když vidí, že ostatní jsou například připravení na karneval či mají potřebné pomůcky...

ve vztahu k učiteli — věnovat se svěřenci, ale i ostatním, kteří chtějí pomoc v porozumění látce, nenarušujíc přitom průběh hodiny a ostatní děti. Vnímat, kdy učitel má čas zopakovat učivo a kdy už musí pokračovat a chce se spolehnout na Vás, že Vy dítěti dopomůžete.

a ve vztahu k dítěti — asi sami víte, že s dětmi mohou nastat nejrůznější situace, že vám nemohu popsat něco konkrétního. Je však jisté, že byste měla být otevřená dítěti a být jeho pozorným posluchačem, vnímat jeho potřeby a včas na ně reagovat přímo v průběhu požadované situace. Pro dítě jste jedním ze vzorů a zásadně ho ovlivňujete svým chováním a hodnotami, když s ním trávíte tolik času.

Učitelům a ředitelům bych doporučovala zapojit se do spolupráce s asistenty, když vidí, že by mohli být nápomocní a mají k tomu možnost. Stále více a více se utvrzuji, a to nejen ze svých zkušeností, že práce ve třídě s podporou asistentky se mnohonásobně usnadňuje a prospívá všem zúčastněným. Dále je příjemné ze strany učitelů, když vás podporuje svými radami ohledně výuky a pomoci u dětí. Když vyučující ukážou, na kterou látku se asistent má více zaměřit, a popřípadě když dalšími materiály obohacují opakování se svěřenci.

Co se týče ještě nepovedeného směru v mé roli asistentky, to je český jazyk, kde se stále necítím nejsebevědoměji. Dokážu dětem pomoci, ale v porovnání s ostatními předměty vím, že zde mám mezery, které se snažím průběžně doplňovat. Čím více poznávám, tím více se dozvídám, kolik neznalostí si musím doplnit. Český jazyk je proslulý svojí krásnou slovní zásobou, avšak aby se k němu člověk dopravoval, potřebuje to dost úsilí. Právě tahle myšlenka, možná nás spojuje. Děti se pak cítí lépe, když vědí, že mají “ochranné křídlo” nad sebou, a když strach je zlomen, je zde značný prostor pro činy a zvědavost, což si myslím, je důležitým krokem k poznávání.

Vstup do světa mých svěřenců

Prvním svěřencem, kterému jsem měla pomoci, byl Tomáš z Vietnamu. Po seznámení a pár hodinách jsem upozorovala, že nebyl zcela zapojen do třídního kolektivu, nebyl sebevědomý a soustředěný. Pracovali jsme spolu 7 měsíců a za tu dobu jsme se zlepšili v matematice, čímž nabyl sebevědomí a poté i přátel. Zamíloval si násobení a vůbec matematiku, které se později věnoval nejdříve ze všech úkolů. Vypomáhala jsem mu se čtyřmi předměty. Výrazného zlepšení jsme dosáhli v prvouce a v matematice. V jazycích jsme pokročili méně, avšak již neměl

nechuť číst. Jednou si pamatuji, jak celý rozzářený přišel a svěřoval se mi, že doma poprvé přečetl zadaný text a ještě celý (avšak bohužel, že tomu neporozuměl...). Po každé jsem viděla, že je rád za moji přítomnost. Zdálo se mi, že svým původem a tím pádem i vzhledem jsem mu byla bližší a i to pomohlo, aby mě snáze i dříve přijal do svěřené role.

Dalším svěřencem byl Herman. On četl, psal a maloval tak krásně, že všichni učitelé i spolužáci ho za to obdivovali. Avšak bohužel jeho chování nebylo tak krásné — rušil třídu tím, že uprostřed hodiny vykřikoval zničehonic,

Řekli o ní...

Práci asistenta ve třídě hodnotím velmi pozitivně. Žáci cizinci nastupují do základních škol bez znalosti jazyka. Žáci většinou vůbec nerozumí, nemohou ve třídě bez asistenta pracovat a mnohdy se nedokáží ani sociálně začlenit do dětského kolektivu. Asistenti pomáhají žákům ve výuce, vysvětlí zadaný úkol, požadavky učitele. Učí žáka se lépe ve škole orientovat (družina, školní jídelna atd.). Pomáhá mu s každodenní školní činností. Asistenti mnohdy musí rodičům přetlumočit požadavky školy.

Alena Stiebalová, učitelka ZŠ Sdružení

Zuzanky si svým přístupem děti získá během chvilky. Obdivuji její nadhled, smysl pro humor, ale i zodpovědnost, se kterou k výuce přistupuje. Pokud se stane, že něčemu nerozumí, neostýchá se zeptat raději dvakrát, než aby jednou něco pokazila.

Jana Kubatová, učitelka ZŠ Sdružení

Práce asistenta u žáka — cizince je nesmírně důležitá. Pomáhá mu lépe se cítit v cizím neznámém prostředí, vysvětluje to, co by se zdálo pochopitelné pro české děti. Je jeho důvěrníkem, učí ho tomu, co mu při výuce není jasné. Děti cizinci mají často odlišné zvyky, návyky, chování, proto je potřeba neustále vysvětlovat, kontrolovat, být jim kamarádem, psychologem, pedagogem, důvěrníkem... A tím vším naše Zuzka je.

Jaroslava Vaněčková, učitelka ZŠ Sdružení

„Každé dítě poleze po žebříku samo, od nás je potřeba ten žebřík jen podržet.“

okusoval vše, co měl po ruce — od žákovské knížky a tužek, po bačkory — nekontroloval se, rozčiloval se a měl ve zvyku štourat se v nose. Látce rozuměl bez problému, ale chováním nerespektoval školní řád a potřeby ostatních. Zdálo se mi, že chce všemi svými činy upoutat pozornost, být ve středu zájmu, bohužel získával to negativními činy. Tentokrát jsem s ním pracovala celý školní rok a dosáhli jsme upuštění zlozvyku a velmi dobré koncentrace na výuku, což byly jediné směry, ve kterých potřeboval podporu. Jinak ve výuce vynikal svými znalostmi a schopnostmi.

Rodina Hermana se o prázdninách odstěhovala, a tak letos mi byla svěřena jeho spolužačka Adéla. Adéla je ze sociálně slabé rodiny. Bývala dost nepozorná a kvůli tomu neporozuměla látce a bývala s učivem pozadu. Od 1. září, kdy jsem jí oznámila, že ode dneška budeme spolupracovat a s paní zástupkyní v ní vidíme chytrou dívku, kterou chceme podpořit, měla z toho velkou radost. Vidím, že tato slova a poté i přístup jsou pro ni motivací k dobrému učení. V porovnání s minulým rokem je letos Adéla velice aktivní. Hlásí se k tabuli a vybudovala si sebevědomí. Je tak skvělé vidět ji, jak se s nadšením pouští do učení a akceptuje mě v roli svého průvodce a pomocníka. Zdá se mi, že se dokonce pyšní tím, že má "soukromého" učitele a ze vzpomínek na Hermana se domnívá, že se stane podobně jako on jedním z vynikajících žáků. Doufám, že k jejímu přání se postupně, ale jistě dopracujeme...

Svitlana Popovych

Dotazník

Jméno a příjmení: Svitlana Popovych

Věk: 39

Místo narození: Ilnica, Ukrajina

Původní povolání: agrobiolog

Počet let v ČR: 13 let

Oblíbené jídlo: hovězí steak s hořčičnou omáčkou

Hobby: pěstování bylinek a květin

Oblíbené místo v Praze: Karlův most

Můj příběh

Jmenuju se Světlana Popovič. Narodila jsem se na Ukrajině a bydlela jsem tam 25 let. Po skončení vysoké školy jsem přijela do České republiky. Chtěla jsem si nostrifikovat diplom a vyzkoušet práci v oboru, který jsem vystudovala.

Jaké byly začátky v ČR?

Začátky byly hodně těžké, přestěhovali jsme se sem s přítelem a oba jsme byli po vysoké. Mysleli jsme si, že si nostrifikujeme diplomy a začneme pracovat, ale takhle to nešlo, protože tady byla jazyková bariéra. Museli jsme někde bydlet a zaplatit nájem, takže jsme začali dělat úplně jinou práci, než jsme si představovali.

Všude, kde jsem se ptala, tak tam požadovali, abych měla češtinu na úrovni, která je pro tu práci potřeba. Takže já jsem začala dělat něco jiného a výhoda toho byla, že tam, kde jsem pracovala, byli samí Češi, takže když jsem chtěla něco říct, tak jsem musela mluvit česky, protože jinak by mi nerozuměli. Jasně že jsem potom musela ještě absolvovat nějaký kurz, abych se v češtině zdokonalila

a mohla dělat práci, která mě baví a která by i odpovídala tomu, co jsem studovala.

Pak se mi narodilo dítě a byla jsem na mateřské dovolené. Jednou přišla za mnou kamarádka a ptala se mě, jestli znám organizaci META. Vůbec jsem nevěděla, ale moje kamarádka byla čerstvě po absolvování kurzu pro asistenty pedagoga a už pracovala v oboru. Vysvětlila mi, že sociální pracovníci META, o.p.s. nabízejí odborné sociální poradenství specializované na oblast vzdělávání a uplatnění na trhu práce. Mě to hodně zaujalo, zavolala jsem do METY, a tím začal můj nový život.

Byl někdy okamžik, kdy jste se chtěla vrátit na Ukrajinu?

Určitě bylo spoustu okamžiků, kdy jsem říkala: „A dost, chci se vrátit domů.“ Ukrajinština je pro mě rodný jazyk, možná, že doma bych se uplatnila víc, ale překonali jsme to a jsem teď šťastná za to, co mám a čeho jsem dosáhla a chtěla bych v Česku pokračovat dál ve studiu.

„Kolikrát to není, že by rodiče byli nezodpovědní, ale tím jak nerozumí, tak jsou zmatení a stydí se zeptat. Proto si myslím, že výhoda asistenta je obrovská — pomáháme nejen dětem, ale i rodičům.“

Máte jako maminka nějaké zážitky z českého školství?

Mám dceru, která chodí teď do školky. Doma jsme na ni mluvili ukrajinsky, možná, že to byla chyba, ale dcerka měla problémy ve školce, protože se neuměla vyjádřit a říct to, co chce a nechtěla se s ní děti kamarádit, takže doma brečela. Myslím si, že práce asistenta pedagoga, kterou teď dělám, vychází z toho, co jsem zažila sama a co zažilo moje dítě. Nechtěla bych, aby tím, čím jsem si procházela já a moje dítě, museli prožívat i ostatní cizinci v Česku. Proto pomáhám dětem s odlišným mateřským jazykem, aby se mohly začlenit do kolektivu, aby se rychleji naučily česky a nebojovaly s jazykovou bariérou. Chci jim pomoci, aby tady byly šťastný.

Jaké jsou podle vás výhody asistenta pedagoga?

Výhody určitě jsou. Asistent pedagoga je osoba, která funguje jako prostředník mezi žákem-cizincem, výukou, vyučujícím a rodiči. Může do značné míry ovlivnit integraci žáka, neboť s ním navazuje úzké přátelství, stáváte se jeho důvěrnou osobou, pomáhá mu s českým jazykem a obecně s integrací do české společnosti.

My jsme právě teď měli takový příběh u nás ve škole, kam přišel chlapec z Ukrajiny a neuměl ani slovo česky, takže bylo to pro něj opravdu náročné. A ještě to byla druhá

třída, takže děti už byly o kus dál a on neuměl nic. Ze začátku se stranil i mě, protože nevěděl, jestli mi může věřit. To dítě bylo ztracené. Ale časem, asi tak za tři měsíce, bylo krásné pozorovat, jak to dítě úplně rozkvetlo. Když přišel, bál se všeho, nechtěl do ničeho jít. Když se ho na něco ptali, neodpovídal. Teď to je úplně jiné dítě, hraje si s dětmi, i když jazyková bariéra tam stále je, protože za tři měsíce se nemůžete naučit česky. Ale podpora asistenta je strašně důležitá. Kolikrát i rodiče jsou z české školy úplně zmatení. Měli jsme případ: dítě u nás bylo tři měsíce, tak bylo jasné, že nemůže být hodnocené z českého jazyka, proto paní učitelka dala mamince informaci, aby napsala zprávu, že souhlasí s tím, že dítě nebude hodnocené z češtiny. A maminka tu zprávu do školy vůbec nepřinesla a paní učitelka už si začínala myslet, že maminka je nezodpovědná. Tak jsme ji kontaktovali a ona nám řekla, že vůbec nerozuměla tomu, co tam je napsáno a co má vyplnit. Vůbec nevěděla, co to znamená „nehodnotit“. Takže kolikrát to není, že by rodiče byli nezodpovědní, ale tím jak nerozumí, tak jsou z toho zmatení a stydí se zeptat. Proto si myslím, že výhoda asistenta je obrovská — pomáháme nejen dětem, ale i rodičům, a maminka se může zeptat a říct, co potřebuje a můžu jí v tom pomoci. A to je obrovské plus pro děti, rodiče i učitele, protože když se všechny strany dorozumí, tak to potom i ve třídě funguje perfektně.

Přítomnost žáků-cizinců je pro ostatní spolužáky velkou příležitostí poznat kulturu a zvyky jiného společenství, po navázání bližšího přátelství se čeští žáci lépe naučí respektovat ostatní národnosti a brát je rovnocenným způsobem — tyto zkušenosti se bezpochyby v budoucnu zúročí.

Co je podle vás důležité pro práci asistenta?

Strašně důležité jsou všechny okolnosti, které ho obklopují. Paní učitelka, ředitel, vedení školy. Tam je spousta aspektů, které když do sebe nezapadají, tak to prostě nefunguje. Já jsem měla obrovské štěstí, že jsem měla výbornou paní učitelku, se kterou si rozumíme a skvěle jsme si sedly. Když i děti vidí, že máte hezký vztah, jak se domlouváte a spolupracujete, tak potom panuje poho-

„Ze začátku se strnil i mě, protože nevěděl, jestli mi může věřit. To dítě bylo ztracené. Ale časem, asi za tři měsíce, bylo krásné pozorovat, jak to dítě úplně rozkvetlo.“

da v celé třídě. Takže já jsem moc ráda, že to tak mám, a chtěla bych proto v této práci pokračovat dál, protože mě strašně baví a naplňuje. Když člověk potom vidí výsledky své práce, má obrovskou radost.

Jaké máte plány do budoucnosti?

Chtěla bych se určitě dál vzdělávat, získat znalosti a dovednosti v oblasti pedagogiky, didaktiky a psychologie, které jsou nezbytnou součástí odborné kvalifikace pedagogického pracovníka. Práce ve škole mě opravdu baví, a chtěla bych v tom, co dělám, pokračovat dál....

Máme ve třídě cizince

Můj příběh je o chlapečkovi z Ukrajiny. Ihor byl sympatický a chytrý kluk. Přijel do České republiky na začátku května a nastoupil do 2. třídy. Neuměl ani slovo česky a do konce roku zbývaly 3 měsíce. Na začátku nebyl Ihor schopný sledovat výuku, nerozuměl ani slovíčko. Ke mně ve třídě mluvil hodně potichu, nechtěl, aby děti slyšely, že mluví jiným jazykem. Ve třídě zažíval takzvané tiché období, kdy se styděl, že neovládá jazyk spolužáků, a raději proto mlčel.

Odlisný mateřský jazyk je nejhmataatelnější překážkou v začleňování žáků-cizinců do českých škol. Všichni, kdo pronikají do nového jazyka, se musí nejdříve na-

učit základním komunikačním dovednostem, dokázat komunikovat tváří v tvář běžným situacím v každodenním životě.

Domluvili jsme se s paní učitelkou, že v hodinách češtiny budu s Ihořem pracovat individuálně — mimo třídu. Nejdřív jsme začínali se slovní zásobou. Vytvářela jsem pracovní materiály do výuky ve dvou exemplářích — jeden v jeho rodném jazyce a jeden v češtině. Vždycky jsme nejdřív probírali v češtině a pak jsem mu to dala přečíst v ukrajinštině, hodně mu to pomáhalo. Místo učebnice a pracovního sešitu z češtiny pro 2. třídu, jsme používali k výuce češtiny učebnici Domino 1, 2 a pracovní sešit Domino 1, 2 — moc se nám osvědčily, měly dost

Řekli o ní...

Paní Mgr. Svitlana Popovych k nám nastoupila ve školním roce 2014/15 na praxi v rámci rekvalifikačního kurzu na pozici asistentky pedagoga. Od prvních chvil bylo vidět, že jí práce s dětmi baví, jak je ráda, když jim dokáže pomoci. Zaujala nás ve škole i její výborná výslovnost a znalost češtiny. Od listopadu 2015 u nás paní Popovych pracuje v pracovním poměru na pozici asistentky pedagoga převážně na 1. stupni. Velmi si cením její chuti do práce, empatie a stále dobré nálady. Nejenže pomáhá dětem handicapovaným, ale pomáhá i dětem s odlišným mateřským jazykem při osvojování češtiny a začleňování do stávajících kolektivů. V poslední době došlo k nárůstu počtu dětí z východoslovenských zemí a pro tyto žáky je velmi důležité pochopit význam českých slov. Paní Svitlana může tento význam dětem přiblížit právě přes jejich jazyk. Děti jí tak mnohdy vnímají jako pomocnou ruku při překladu a pochopení situace. Vzhledem k absolvovanému studijnímu oboru (zahradnictví) na Užhorodské státní univerzitě a výbornému osvojení češtiny jsem doporučil paní Svitlaně, aby dostudovala třísemestrální obor učitelství a splnila si tak kvalifikační předpoklady k práci učitelky na základní škole. Byla přijata, a tak vedle práce asistentky od letošního školního roku několik hodin týdně i učí. Je pro nás do dalších let personální rezervou.

Daniel Kaiser, ředitel ZŠ Jižní

obrázků. Učebnice je rozdělena do 10 lekcí např. Naše škola, Moje třída ... K tématu jsme vždy zařazovali odpovídající užitečné fráze, aby se Ihor uměl bez problémů zeptat na to, co potřebuje, aby uměl požádat o to, co potřebuje, a aby uměl na prosbu reagovat a také aby uměl

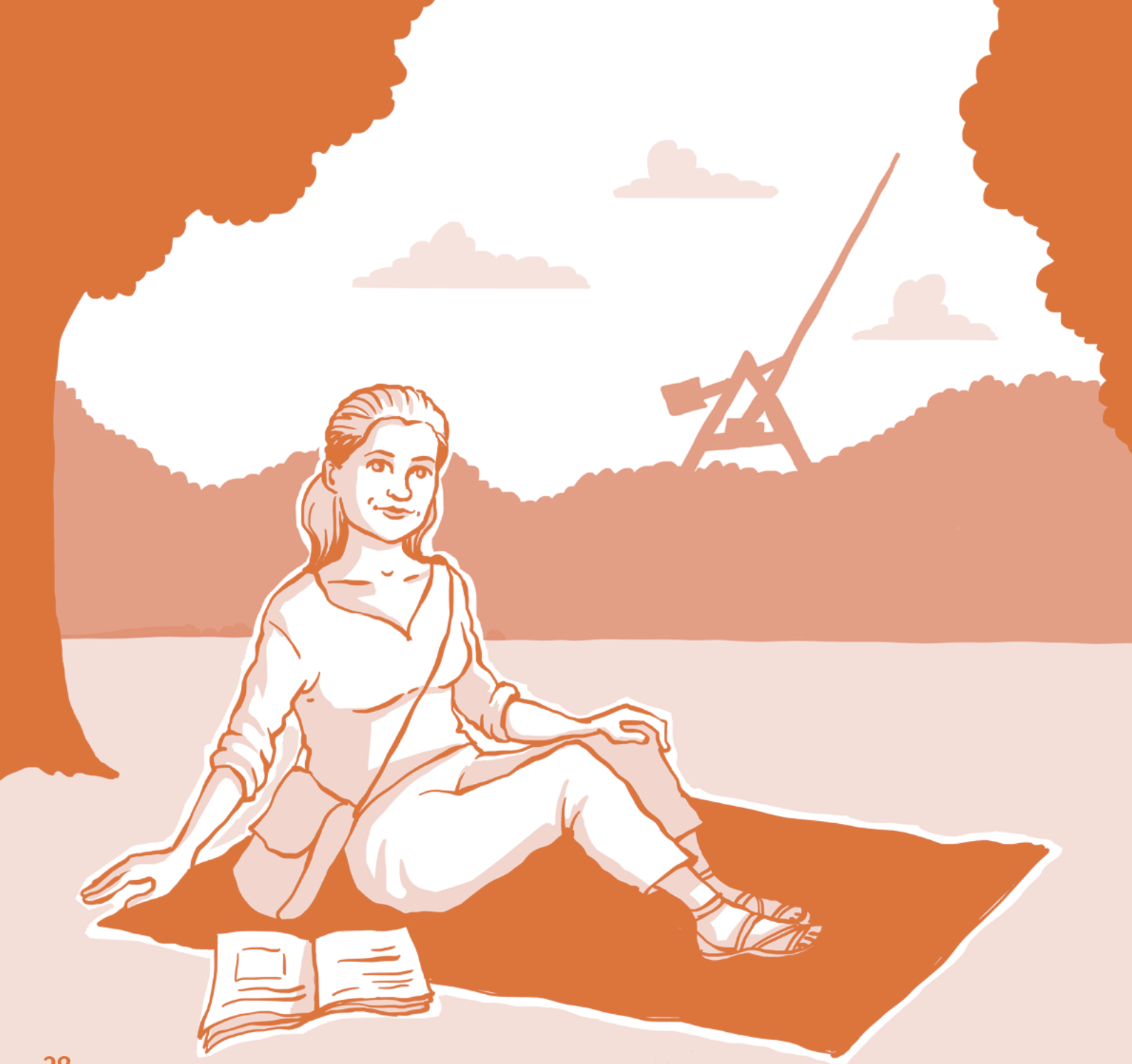
„Matematika byla pro Ihora oblíbená hodina, nerozuměl slovním úlohám, ale když jsem mu vysvětlila, co má dělat, vypočítal to jako první ze třídy.“

pozdravit a omluvit se. V každém tématu jsme vždy propojovali mluvení a porozumění, gramatiku a výslovnost. Používali jsme obrázkové a překladové slovníky.

Třídní učitelka umožnila Ihorovi pracovat podle jeho současných možností, schopností a tempa. Když děti ve třídě psali písemku z češtiny, Ihor taky psal písemku, ale z toho, co jsme se spolu učili individuálně. A když dostal „jedničku“, byl strašně rád, cítil úspěch v tom, co dělá. Matematika byla pro Ihora oblíbená hodina, nerozuměl slovním úlohám, ale když jsem mu vysvětlila, co má dělat, vypočítal to jako první ze třídy.

V červnu se ve škole konala soutěž „Dělá víc, než musí“. Každá z tříd vybírala jednoho žáka, o kterém si myslela, že dělá něco navíc. U nás ve třídě děti vybraly Ihora. To ho moc potěšilo a zvedlo mu to sebevědomí. Začal si víc hrát s dětmi ze třídy, přestal se bát, že něco řekne špatně. Když nevěděl, jak se má na něco zeptat, vždycky za mnou přiběhl, abych mu přeložila, co mu říkaly a jak na otázku má odpovět...

U nás ve škole máme kroužek „Čeština pro cizince“. Doučování probíhá v odpoledních hodinách. Výuka je zaměřená především na rozvoj základní slovní zásoby a komunikaci, pomoc s plněním domácích úkolů. Ihor chodí do kroužku. V dnešní době Ihorova čeština se dost zlepšila. Dokáže pracovat ve skupinách i bez mé pomoci. A za to jsem moc ráda. Role asistenta pedagoga může být podpůrná pro celou skupinu žáků, nikoliv jen pro jednotlivce.

Sunčica Novakovič

Dotazník

Jméno a příjmení: Sunčica Novaković

Věk: 29

Místo narození: Bělehrad, Srbsko

Původní povolání: studentka

Počet let v ČR: 23

Oblíbené jídlo: pizza, hamburgery

Hobby: zpěv, skládání hudby, četba knih, posezení s přáteli

Oblíbené místo v Praze: park Letná

Můj příběh

Jmenuji se Sunčica Novaković a pocházím ze Srbska. Přijela jsem sem s rodiči v roce 1993, protože v sousedních státech Srbska bujela válka. Už tady žiji docela dlouho a dostala jsem příležitost od METY dělat asistentku pedagoga, kterou jsem využila, a jsem za to moc ráda, protože to byla velice zajímavá životní zkušenost. V Česku jsem absolvovala veškeré vzdělání od školky počínaje až po vysokou školu. Pak jsem hledala zaměstnání a díky METĚ jsem dostala možnost absolvovat kurz asistenta pedagoga. Tu šanci jsem využila a potom jsem dva roky pracovala na ZŠ Táborská, která je velmi vstřícná jak k absolventům, tak k lidem, kteří ještě nemají pracovní zkušenosti. Teď tedy jdu dál, protože jsem zjistila, že jsem spíš umělecky založený člověk, tak se budu věnovat tvorbě hudby, kreslení a výuce jazyků a uvidím, co dál tento život přinese. Mám ráda, když mám otevřené možnosti a když můj život není jen podle jedné koleje, ale je to takový oceán příležitostí.

Jaké to bylo, když jste přijela do ČR? Zažila jste kulturní šok?

Byl to určitě kulturní šok, protože lidé v Srbsku jsou obecně otevřenější, temperamentnější, takže docela trvalo, než jsme si zvykli na českou národu. Ale na druhou stranu na Češích oceňuji to, že jsou spíše pragmatičtí, že mají smysl pro pořádek a praktický způsob života a hodně se od nich učím. Myslím si, že Srbové a Češi se k sobě hodí, protože jsme sice jiní, ale zároveň se doplňujeme.

Na začátku, když jsem začala chodit do školy, tak vzhledem k rozdílnosti povah jsem měla problém navázat vztahy s dětmi ve třídě. Byla jsem trochu takový outsider. Ale to se změnilo, když jsem nastoupila na střední školu a potom jsem si našla spoustu českých přátel, se kterými se stýkám dodnes.

Takže velmi dobře dokážete zhodnotit roli asistenta ve třídě. V čem je podle vás jeho přínos?

Výhoda je určitě taková, že asistent se může věnovat dítěti, které má v tu danou chvíli nějakou potíž, například nerozumí látce, kterou vykládá učitel, anebo má nějaký emocionální stav, že mu ublížil někdo z dětí nebo je naštvané nebo jinak frustrované. To se mi právě líbí, že asistent je podpora pro dítě, aby se cítilo ve třídě dobře. Tohle učitel vždy zajistit nemůže, ale asistent ano.

Zažila jsem během své praxe asistentky nějaký hezký okamžik, kdy jste byla užitečná?

Ano, zažila jsem často chvíle, kdy jsem si vyučovala menší skupinku dětí (většinou děti romského a vietnamského původu) a mezi nimi často docházelo k vzájemným malým sporům. Učila jsem je raději si promluvit, než si dělat naschvály a do sebe rýpat, a tím docházelo k uvolnění atmosféry mezi nimi. Pak jsem si všimla, že se děti v této skupince stále spolu kamarádí.

Také mi dělalo radost, když jsem si všimla, že některé dítě se ve svém učení posouvalo a dostalo lepší známku. Nebyla to jen moje zásluha, ale také učitelů a supervizorů na základní škole. Tato škola už má dlouholeté zkušenosti s asistentskou podporou a má přátelský postoj vůči různým osobnostem svých žáků. Líbilo se mi, že děti měly možnost prodávat o Vánocích svoje vlastnoručně vyrobené výrobky ve škole, byly tam vánoční trhy. Bylo úžasné vidět žáky, se kterými jsem pracovala, jak se mi snaží prodat své produkty. Myslím si, že to je super, děti takhle od malička připravovat na dospělé časy.

Zažila jste během své práce na základní škole i nějaké problematické momenty?

Obecně riziko vnímám v tom, že učitel má očekávání, co se dítě bude v dané hodině učit, a je potom úkolem asistenta, aby to dítěti zprostředkoval, ale může se stát, že to dítě prostě nechce. Pak jsou dvě možnosti, buď asistent vezme na sebe riziko a nechá dítě být a řekne mu: „Až budeš chtít spolupracovat, tak budeme spolupracovat,“ čímž vlastně bude respektovat náladu dítěte, ale stane

„Asistent je podpora pro dítě, aby se cítilo ve třídě dobře. Tohle učitel vždy zajistit nemůže, ale asistent ano.“

se, že se ten úkol nesplní. Nebo se může stát druhá věc, že asistent bude na dítě tlačit, čímž se úkol sice může splnit, ale je to za cenu ztráty vztahu mezi asistentem a dítětem. Takže to je takový apel, aby si učitelé a asistenti vždycky sedli a nejenom si vyměňovali informace o tom, co je třeba udělat, ale opravdu si dali trochu čas a řekli si, že to dítě se tomu teď brání a nechce teď zrovna tohle dělat, takže jsou určitě nějaké alternativy, co mohu s tím dítětem dělat jiného. Určitě to je o spolupráci mezi asistentem a učitelem. U mě fungovalo to, že učitel zadal práci, ale výsledek nechal na mně. To co jsem si cenila u spousty kolegů, že když se něco nestihlo, tak jsem neslyšela žádný komentář nebo že by to sváděli na mě.

Jak tedy celkově hodnotíte své působení v roli asistenta pedagoga?

Jsem člověk, který je kreativně a umělecky založený, a chvíli mi trvalo, než jsem našla vhodné zaměstnání. Práce ve školství mě zaujala, protože zde byla možnost své schopnosti uplatnit. Proto jsem byla nadšená z nabídky práce asistenta. Jako asistentka jsem ale trochu narazila. Protože, jak víte, práce s dětmi je obecně mnohdy náročná. Člověk nejen učí, ale potřebuje neustále děti učit hranicím ve vztahu. Hodně to na nás zkouší a neustále testují, kam až mohou zajít. To někdy leze pěkně na nervy :-). Proto jsem se po roce v asistenci rozhodla, že skončím.

Chtěla jsem klid a nechat si svoji energii pro vlastní děti. Časem jsem ale zjistila, že mi vzdělávání dětí chybí. A učit mě vždy bavilo. Uvědomila jsem si, že jsem jenom byla unavená a potřebovala jsem nabrat síly. Také si myslím, že v současné době ještě nejsem připravená pra-

covat s dětmi se speciálními potřebami. Cítím, že na to ještě nemám dostatek zkušeností a trpělivosti. Tak jsem po dvou měsících v jiném odvětví našla novou práci jako lektorka angličtiny dětí v jazykové škole. To už je práce, kterou zvládám s přehledem.

Jsem však ráda za tuto zkušenost a určitě mi dala do života hodně. Práce asistenta má určitě smysl a všem, kteří se na to cítí, ji vřele doporučuji.

Máte nějaké doporučení pro budoucí asistenty?

Je vhodné, abyste se důkladně věnovali přípravě. Hledat na internetu různé omalovánky, hry se vzdělávací tematikou, měli v záloze různé pracovní listy. Doporučuji dítě upřímně chválit, ale i dát mu nějakou citlivou zpětnou vazbu.

Na co si dát pozor? Určitě netlačit na pilu. Když to dítě nechce, tak prostě nechce. Doporučuji mu dát nějakou náhradní činnost, která bude užitečná a aspoň trochu se týkat tématu (v hodině matematiky mu najdete na počítači matematickou hru). Je dobré zdůraznit dítěti, že jestliže nebude spolupracovat, může pak mít resty a mnoho práce najednou a bude zbytečně z toho ve stresu. Apel na známky bych moc neřešila, některé děti dobré známky tolik nemotivují. Spíš je dobré jim často zdůrazňovat, proč je dobré mít vzdělání, co jim to do budoucna může přinést (lepší zaměstnání, více možností). Je dobré si dát záležet na poznání osobnosti dítěte a přizpůsobit výuku podle jeho povahy. Není dobré za každou cenu bazírovat na různých drobných pravidlech. Dítě vás bude potom víc respektovat, než když se budete snažit mít všechno pünktlich.

Příběh asistenta

Jako asistentka pedagoga jsem začala pracovat v květnu 2015 na Fakultní základní škole Tábořská. Zde jsem již předtím působila jako lektorka angličtiny, ale díky skvělé příležitosti od společnosti META jsem si udělala asistenční kurz. Sama jsem cizinka a dokážu pochopit, že naučit se cizí jazyk a zapadnout do kolektivu je nezbytnou součástí pro adekvátní osobní rozvoj dítěte. V květnu 2014 jsem byla na tři měsíce přidělena do první třídy k holčičce romského původu se speciálními vzdělávacími potřebami. Věnovala jsem se ale i dalším dětem se speciálními vzdělávacími potřebami. Škola ZŠ Tábořská je, co se týče integrování dětí, na velmi dobré úrovni. Měla jsem tedy velmi dobrou podporu od supervizorky a od začátku vypracovaný individuální plán. Po prázdninách jsem rok byla střídavě jako podpora v 6. a 8. třídě u dětí s mentálním handicapem. Poslední dva měsíce mého fungování jsem v malé skupince pomáhala s učním jedné dívky vietnamského původu a žákovi z Iráku.

Co se mi povedlo a co zafungovalo:

Povedlo se mi urovnat některé spory, které vznikaly mezi dětmi, které jsem měla na starosti. Po nějakém čase si k sobě našly tři žákyně cestu, a to se původně velmi hádaly. Vysvětlila jsem jim, že než si dělat nepříjemnosti je lepší si asertivně říci, co mi na druhém vadí. Atmosféra mezi žáky se poté uvolnila. Pamatuji si, že se v jedné situaci žák pokoušel komunikovat se svojí spolužačkou. Stále za ní chodil a holčička na to reagovala stažením. Poprosila jsem žákyni, aby mu verbálně vysvětlila, že jí toto chování vadí. Ona mu to vysvětlila a spolužák byl rád, protože dostal zpětnou vazbu.

Vymýšlela jsem různé způsoby, jak žákyním pomoci s matematikou. Např. jsem si vymyslela příběh s víčky, když jsme počítali příklady o dělení. (Červená znamenala jednu partu lidí a modrá druhou partu lidí. Podle potřeby jsem přidávala modrá víčka (človíčka z jedné party) k druhé partě červených lidí.

„I když jsou to děti, tak jsou to osobnosti, které často lépe než my dospělí vědí, co je pro ně lepší.“

Připravila jsem pro žáky volnočasovou aktivitu po vyučování, kde jsme hráli na nástroje, povídali si a hráli hry na počítači.

Co se mi nepovedlo:

Ve své praxi jsem často narážela na situaci, kdy byl od učitele zadán úkol, který žák měl vypracovat. Žákovi se ale do učení nechtělo a kladl často odpor. Pro mě to bylo nepříjemné, protože v tom bylo i kus mého „sobectví“, kdy jsem si přála, aby dítě zadaný úkol splnilo a neměla jsem sama problémy. Bála jsem se totiž toho, aby to na mě učitel nesvedli. Naštěstí jsem si tyto své motivy uvědomovala a většinou jsem řešila tyto situace způsobem, že jsem žákovi vysvětlila následky, které budou vyplývat z toho, že úkol nesplní. Poté se situace zklidnila. Je důležité najít rovnováhu mezi snahou žáka motivovat, aby úkol splnil a nedostal se potom do zbytečných problémů, a zároveň nechat žákovi možnost volby. I když jsou to děti, tak jsou to osobnosti, které často lépe než my dospělí vědí, co je pro ně lepší.

Kazuistika

Příběh 1: Skrytý talent v matematice

V první třídě jsem se věnovala vedle „oficiálně“ přidělené žákyni i jiným dětem s různými druhy vzdělávacích potřeb. Pomáhala jsem žákyni z Vietnamu, která v době, kdy jsme se seznámili, uměla málo česky a bojovala hlavně s matematikou. Ve škole jsme se učili podle metody prof. Hejného, která výborně rozvíjí matematické myšlení. Když jsem žákyni pomáhala v matematice, musely jsme překonat hned tři bariéry: malou jazykovou znalost a následně horší pochopení vykládané látky u žákyně a také i její nekušenost s metodou a můj „oslňující“ matematický talent. Všechny krizové momenty jsme překonaly a během tří měsíců naší spolupráce udělala žákyně velké pokroky. Na konci školního roku získala třídní pochvalu za matematiku. Při zlepšení hráli velkou roli její rodiče a paní učitelka, kteří nedostatky v pochopení látky z matematiky odhalili už v pololetí.

Příběh 2: Dva noví žáci na konci školního roku

Když jsem takhle jednoho krásného květnového dne vstoupila do hodiny matematiky, sedla jsem si k sympatické žákyni z Vietnamu. Čeho jsem si všimla jako první, tak byly rozpaky, mezi učitelkou, mnou a žákyní. Žákyně totiž neuměla ani slovo česky. Uměla trochu anglicky, což byla naše záchrana. Pro učitele to bylo velmi náročné vést výuku pro osmou třídu tak, aby byla srozumitelná i pro žákyni. V hlavě jsem si hned začala vybavovat všechny možné i nemožné způsoby, jak žákyni přeložit a vysvětlit matematické příklady na úrovni 8. třídy v anglickém jazyce a v jazyce „rukama a nohama“. Přiznávám, že to tehdy byla opravdu výzva. Začala jsem tedy od nejjednoduššího. Začala jsem ji učit čísla v českém jazyce. Naprosto překvapující byla její blesková rychlost si zapamatovat čísla a gramaticky správně je slovně napsat. O hodině chemie jsem se seznámila s žákem z Iráku, který bezradně koukal po třídě a nevěděl, co má dělat. Připojil se tedy k nám. Tímto dnem začala naše spolupráce. Vymyslela jsem pro ně úkol. Na počítači si mohli přečíst konkrétní látku v jejich rodném jazyce.

„Když jsem začala chodit do školy, tak vzhledem k rozdílnosti povah jsem měla problém navázat vztahy s dětmi ve třídě. Byla jsem trochu takový outsider.“

Další hodiny jsme trávili hlavně výukou češtiny. Na dataprojektoru jsem jim ukazovala různá videa, která byla zaměřená na výuku českého jazyka pro cizince. Pak jsme často hráli různé hry na rozvoj slovní zásoby. Také jsme často používali učebnice českého jazyka pro cizince, které měli žáci zakoupené. Pouštěla jsem jim filmy v českém jazyce s anglickými titulky. Obohacující byla i situace, kdy nám žák z Iráku pustil arabskou komedii.

Co bylo ještě zajímavé, v jedné hodině jsem žákyni pouštěla Mou vlast od Bedřicha Smetany. Velmi se jí to líbilo. Často jsme si i v jiných hodinách pouštěli písničky hned ze čtyř kultur (srbská, vietnamská, arabská a česká). Jak si vedou dál, to už nevím, protože na škole už nepůsobím. Byla to inspirativní spolupráce.

Hanna Ihnatsenia

Dotazník

Jméno a příjmení: Hanna Ihnatsenia

Věk: 33

Místo narození: Soligorsk, Bělorusko

Původní povolání: IT, management
a administrativa

Počet let v ČR: 10

Oblíbené jídlo: rybí karbanátky, palačinky
s mákem

Hobby: jóga, malování

Oblíbené místo v Praze: Kampa

Můj příběh

V průběhu studia na VŠ jsem pracovala jako asistentka finančního ředitele. Práce moc nebavila a toto povolání mě nelákalo, neměla jsem úmysl pokračovat v této oblasti. Po rozchodu s přítelem v posledním ročníku na Technické univerzitě v Minsku jsem se rozhodla odjet. Chtěla jsem a potřebovala jsem restartovat svůj život. Já jsem si ale vůbec nepředstavovala, kam jedu, a netušila jsem, co všechno obnáší stěhování do jiné země. Najednou jsem byla odpojená od svého života, od věcí a lidí, které jsem měla ráda, a neuvědomovala si jak moc. V té době ještě v Bělorusku nefungoval tolik internet, sociální sítě, Skype a podobně. Takže možnost spojení byla jenom telefonicky a volání taky něco stálo. Do teď vnímám začátky v Praze jako nejtěžší období svého života. V Praze jsem zase nastoupila do 1. ročníku prezenční formy studia na VŠ. Spolužáci věkově byli mladší, omezená jazyková vybavenost propletena s kulturní od-

lišností. Toto období bylo hodně spojeno s negativními emocemi. Zažívala jsem pocity úzkosti, strachu, bezradnosti a stesku. Cítila jsem, že nikam nepatřím, a věděla jsem, že se v tom musím naučit samostatně fungovat. Jsem velmi vděčná za podporu a vstřícnost, kterou mi v tu dobu nabídlo komunitní centrum pro migranty In-baze a společnost META.

Za rok jsem o prázdninách odjela domů s tím, že si tam najdu práci a zůstanu. Přes veškeré úsilí se mi ale nepodařilo sehnat žádnou práci. Prázdniny skončily a začínal nový školní rok, proto jsem se rozhodla vrátit do Čech a zkusit se přihlásit do pilotního projektu, který probíhal v Praze a nabízel pro mladé kvalifikované specialisty zkrácenou dobu na vyřízení trvalého pobytu. Fakticky ihned jsem v Praze našla práci v oboru, nechala studium a za dva a půl roku získala trvalý pobyt.

Zanedlouho jsem se začala živit prací v marketingu a PR. Vznikla potřeba zdokonalit své jazykové znalosti, proto přišlo rozhodnutí se přihlásit na studium na Filozofické fakultě UK na obor čeština pro cizince. Však prezenční studium se mi nepodařilo spojit s povinnostmi v práci a studium jsem přerušila. Zajímavá, nevšední práce mě velmi bavila, ale během času jsem byla celkově vyčerpána a zcela vyhořelá. Spolupráci jsme ukončili a já jsem se věnovala dennímu studiu. Brzy se mi narodila dcera, která mi zcela změnila priority a životní postoje. Začala jsem přemýšlet. Všechno se mi to točilo v hlavě a pak se objevila META s nabídkou kurzů pro asistenty pedagoga pro děti s odlišným mateřským jazykem. Osobně se mi tento projekt moc líbil. Tato problematika mi byla velmi blízká. Z vlastních zkušeností jsem věděla, co děti mohou zažívat ve škole, jak jazyková bariéra může ovlivnit schopnost řešit a překonávat každodenní obtíže, jak klesá motivace a jak náročné je zvládat učivo v cizím jazyce. Jak je ti někdy těžko a jak je důležité mít možnost se na někoho obrátit, obzvláště na začátku. Proto jsem se přihlásila, prošla výběrovým řízením a byla jsem do projektu vybrána. Od roku 2012 jsem začala pracovat na základní škole a doposud se věnuji práci s žáky s OMJ.

Čím déle jsem pronikala do prostředí českého školství, tím víc jsem si uvědomovala nutnost změn v této oblasti.

Práce mě velmi těšila a bavila, vnímala jsem i velký přínos pro sebe. Proto jakmile projekt skončil, věnovala jsem se studiu pedagogiky a psychologie, spolupracovala s mezinárodní mládežnickou organizací, která se zabývala různorodými projekty týkajícími se formálního a neformálního vzdělávání. Prošla jsem řadou školení a kurzů, abych dokázala adekvátně pomoci dětem. Impонуje mi přístup založený na schopnostech, když plánování je zaměřené na konkrétního člověka.

Doposud se věnuji práci s dětmi jak ve škole, tak i mimo ni. Stále mi přináší radost a pokrok. Kromě doučování jazyka se snažím podpořit rozvoj osobnostních vlastností a mezilidských vztahů ve škole.

„Přeji si, aby i žáci-cizinci se učili a dělali pokroky, aby se cítili ve škole dobře. Aby vnímali svoji odlišnost jako bonus, něco navíc a ne jako životní překážku.“

V praxi vidím, jak je důležité, aby žák s OMJ věděl a cítil, že se mu někdo věnuje. Dokáže se mnohem rychleji chytit a integrovat. Spolu s kolegy se snažíme vytvořit prostor, ve kterém pěstujeme přátelství, soucit a radost z učení. Přeji si, aby i žáci-cizinci se učili a dělali pokroky, aby se cítili ve škole dobře. Aby vnímali svoji odlišnost jako bonus, něco navíc a ne jako životní překážku. Aby ve vzdělávacím systému platilo heslo: Každý jsme jiný a je to skvělé. Věřím, že by škola mohla být místem, kde se naplňují potřeby bezpečí a jistoty, sounáležitosti a uznávání, sebeúcty a seberealizace i těchto žáků.

Moje plány?

Ráda bych i nadále pokračovala v tom, co dělám, a rozvíjela své zkušenosti a znalosti. Děti tě motivují k tomu, abys využíval svůj potenciál naplno. A to si myslím, že je dobře.

Teď pracuji na poloviční úvazek a zároveň vedu hodiny jógy pro děti i pro dospělé. A u toho určitě nějakou dobu ještě zůstanu a budu se snažit skloubit školství, jógu a rodinu. Zkousím se to všechno zvládnout, i když je to časově namáhavé. Chtěla bych taky někam odjet a podívat se na zkušenosti v jiných zemích. Vždy se snažím dívat směrem ven. Možná by bylo dobré se podívat i v Bělorusku, protože i tam mají inkluzivní školu, která se vyvíjí. Oficiální jazyk v Bělorusku je ruština, ale teď se hodně běloruština obnovuje a hodně mladých lidí začíná mluvit bělorusky i u nás ve škole. My jsme třeba několik let měli výuku v ruštině a pak najednou přinesli učebni-

*„Do teď vnímám začátky
v Praze jako nejtěžší období
svého života.“*

ce v běloruštině: matika, zeměpis, literatura a my jsme si museli všechno studovat v běloruštině a pak zase to zrušili a my jsme pokračovali v ruštině. Stejně to zkoušeli i na vysoké škole, ale nejsou materiály v běloruštině. Ale od té doby, co jsem se přestěhovala do Prahy, se už změnila spousta věcí. Takže teď už běžně vidím mládež, která mluví bělorusky, a dokáží využívat oba jazyky ve výuce.

Máte nějakou osobní zkušenost jako matka s českým školstvím?

Moje dcera chodí do české školky, kde jsou dvě třídy a asi 70 procent jsou děti cizinců z celého světa. Když dcera nastoupila do školky, tak jsem se trochu bála, aby jí osmihodinové české prostředí neodradilo, aby se neuzavřela. Jako živé dítě byla hodně komunikativní a veselá. Předtím chodila do ruské školky, mluvilo se tam v její mateřštině, všemu rozuměla a byla spokojená. Navíc většinou měla kamarády z různých koutů světa: z Bali, z Ázerbájdžánu, z Francie, z Afriky, ze Slovenska a jejich dorozumívací jazyk byl „dětská čeština“. Děti mluvily mezi sebou česky a do toho se promítal jejich mateřský jazyk: např. ruština nebo angličtina a samozřejmě gesta a emoce.

„Mnohokrát řeším, že žáci po sobě v češtině nedokážou přečíst to, co si v hodině zapsali, natož pak tuto látku pochopit a naučit se ji.“

První rozhovor s paní učitelkou v české školce na mě nepůsobil moc vlídně. Zeptala jsem se, jestli mají nějakou metodiku pro děti cizinců a dostala odpověď, že už 15 let pracuje v oboru a vždycky to nějak dopadlo. Zdálo se, že jí to vůbec nepřipadá důležité. Nevím, jestli to bylo tím, že tam bylo hodně cizinců, ale moje dcera byla nadšená a doposud je nadšená ze školky. Ne všichni dopadli jako ona. Spolužák z Etiopie nemluvil a odmítal ve školce jít. Rodiče neuměli česky a situace se moc neřešila. Po 4 měsících jsem byla v šatně svědkem toho, jak paní učitelka slyšela kluka mluvit s maminkou v mateřštině a dovolila si, v přítomnosti ostatních rodičů, poznámku, že chlapec je přece jen normální a že měla starost, zda vůbec má hlas a umí mluvit. Celé mi to připadalo trapné, protože maminka nepochopila vůbec nic.

Pak přišla další mladá učitelka, která i ochotně komunikovala s rodiči a hodně se snažila. Myslím si, že dceři to moc pomohlo, že se ve školce hodně zpívalo. Doma jsme spolu probíraly texty a vysvětlovaly jednotlivá slova. Její jazyk se pořád vyvíjí, teď když už je delší dobu ve školce a přijde domů, tak to chvíli trvá, než přepne a začne používat svojí mateřštinu. Zatím ty kódy střídá. Ví, s kterými kamarády může mluvit česky a s kým rusky nebo anglicky.

Moje práce dvojjazýčného asistenta

Letos je v naší škole kolem 80 žáků s OMJ, kteří se hodně odlišují mírou začleňování a jazykovou vybaveností. Jistým způsobem se to odráží na klimatu školy i přístupu vedení školy k problematice inkluze těchto žáků. Funguje poradenský tým ve složení školní psycholog, metodik prevence, výchovný poradce, speciální pedagog a pedagog pro integrované žáky. Intenzivně se podporují programy na rozvoj vrstevnických a mezilidských vztahů, pracuje se s předsudky a stereotypy. Samozřejmě je vypracování IVP, spolupráce s rodiči jako s partnery v procesu vzdělávání, s asistenty pedagoga, spolupráce s organizacemi podporujícími formální a neformální vzdělávání.

Když žák přijde do školy, seznámím ho a zákonného zástupce s pravidly školy, s rozvrhem hodin, harmonogramem prázdnin, s možnostmi omluvení dítěte, s přístupem do informačního systému, s cíli IVP. Vysvětlím, jak funguje jídelna, jaká jsou pravidla chování, pravidla hodnocení žáků, jaké mimoškolní aktivity nabízí škola, na koho se mohou obrátit v případě potřeby. Zároveň zmapuji důležité informace o žákovi, pokud lze, zjistím úroveň mateřského jazyka, jeho konkrétní vzdělávací potřeby. Na začátku se ráda ptám, s čím chtějí odejít ze školy, s jakými znalostmi, schopnostmi, plánují-li zůstat v ČR, přemýšlí-li nad výběrem střední školy, gymnázia? Otázky tohoto charakteru se mi pak vyplácejí při posuzování motivace, zodpovědnosti a aktivního přístupu samotného žáka na IVP.

Ptám se na zájmy a koníčky, co ho baví. Protože pak tyto informace můžeme využít při hledání aktivit, kde se může uplatnit i bez dobré znalosti jazyka. Ať to jsou školní akce, různé soutěže, sport a kroužky, nebo ve výuce.

Řekli o ní...

Paní Ihnatsenia pracuje u nás ve škole už třetím rokem. V projektu OPPA s názvem Začleňování znevýhodněných žáků do vzdělávacího programu školy pracovala jako asistent pro cizince. Díky tomuto projektu jsme získali hodně zkušeností s prací s dětmi s OMJ a paní Ihnatsenia k tomu přispěla novými metodami práce i organizací výuky. Jejím hlavním přínosem je individualizace podmínek pro vzdělávání cizinců podle stupně znalosti českého jazyka. Podpora probíhá podle úrovně znalosti jazyka v hodinách odborných předmětů nebo ve specializované učebně místo hodin českého jazyka. Velmi přínosné z pohledu začleňování dětí cizinců je i organizování společných vycházek a exkurzí.

Pavel Kopečný, ředitel ZŠ Květnového vítězství

Zkrátka navážu kontakt s rodiči a nastavíme nějaký systém, který pomáhá k plodnému fungování na škole. Doblujeme se, aby rodič dohlížel na přípravu do výuky, splněním domácích úkolů, zda dítě nosí do školy věci, které potřebuje (učebnice, sešity, slovníky, úbor na tělocvik). Případně rodič poskytne zpětnou vazbu, jak dítě vnímá školní kolektiv, jestli se objevují změny v chování doma, zda je studijní pokrok.

Pokud žák nemá žádnou znalost češtiny, odvádím ho ze třídy. První měsíce intenzivně se věnujeme výuce českého jazyka jako cizího jazyka. Výuku hodně propojuji s oblastí běžného života, učím to, co použije, aby rozuměl instrukcím učitelů. Preferuji gramatickou strukturu učit v kontextu běžné komunikaci, rozvíjet každodenní potřebnou slovní zásobu, aby se žák co nejdříve mohl

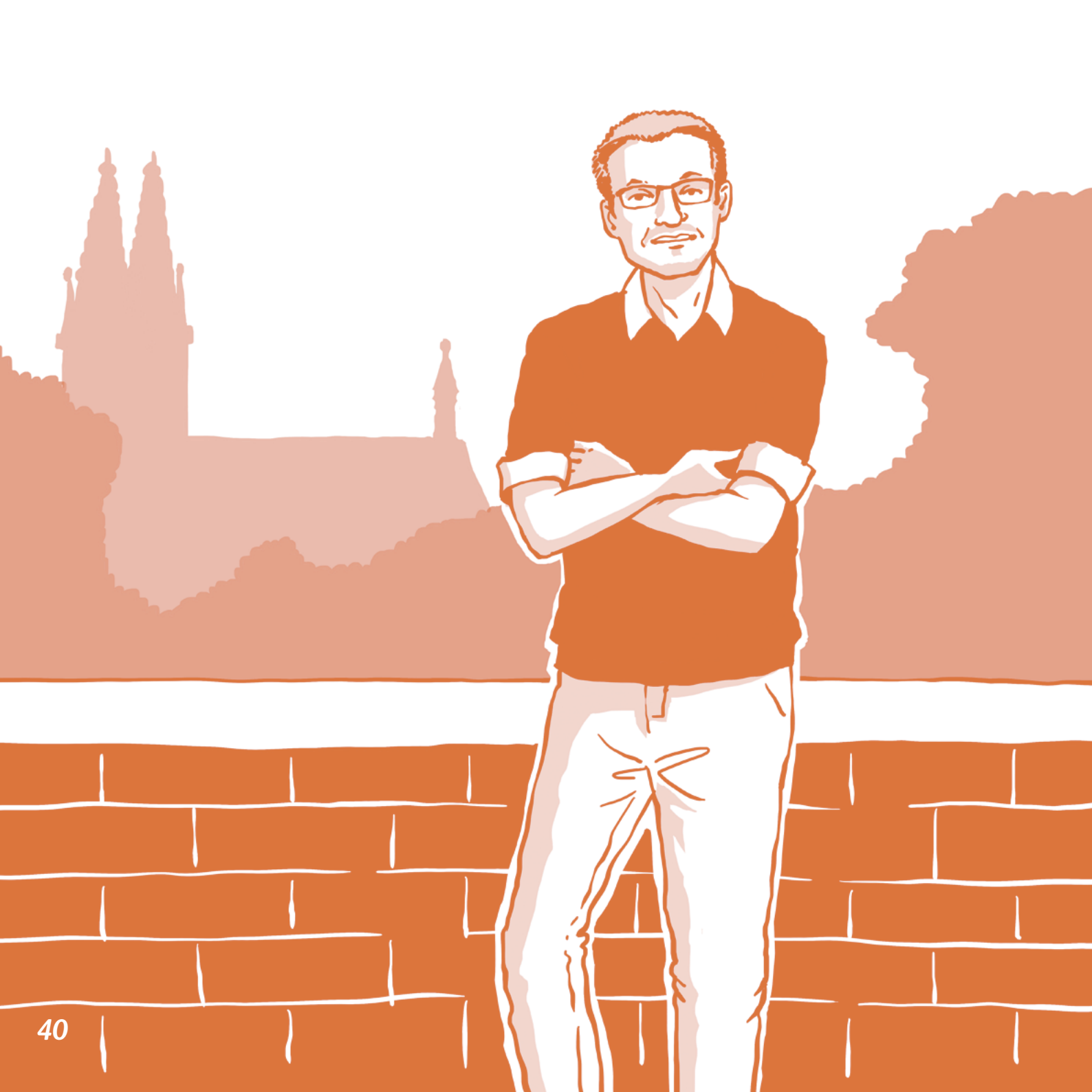
zapojit do kolektivu. Považuji za důležitou součást trénovat psaní. Zapojí se obě mozkové hemisféry, děti mohou chvíli relaxovat, mají radost, že něco umí, že se jim to daří. Mnohokrát řeším, že žáci po sobě v češtině nedokážou přečíst to, co si v hodině zapsali, natož pak tuto látku pochopit a naučit se ji.

Po osvojení základů se postupně integrují v odborných předmětech a zlepšují akademický jazyk. Dle učebního plánu v matematice se nám vyplatilo vypracovat slovníček pojmů. Na hodině žák pak měl možnost se hned samostatně zorientovat. Na písemky z matematiky jsme rozebírali a překládali slovní úlohy. Jeden žák i přes neznalost češtiny byl nakonec v matematice nejlepší ze třídy.

Někdy u žáků na 2. stupni probíráme látku v mateřtině podle sylabů od učitelů, například občanská výchova, dějepis, zeměpis, chemie. Vysvětlíme si pojmy, terminologii, zpracujeme referáty. V odborných předmětech připravuji pracovní listy podle učitelem stanoveného tematického a časového plánu. Vícejazyčnost vidím jako velký potenciál pro osobní rozvoj žáků.

Nejčastější problém u starších žáků-cizinců vidím v tom, že nejsou schopní nebo zvyklí se učit. Často jsou zanedbaní a potřebují se naučit, jak se učit. Proto jakmile se setkají s překážkou, jako je jazyková bariéra, často se rychle vzdávají a nejsou schopni psychický tlak zvládnout, motivace se zapojit do procesu výuky a sociálně se adaptovat rázně klesá.

Mým cílem je zmírnit dopady této psychické zátěže spojené také i s kulturními odlišnostmi. Zajistit přátelské pracovní prostředí, naučit je využívat a rozvíjet fantazii a kreativitu. Pořádáme společné výlety, navázané na látku probíranou v hodinách nebo spojené s výběrem střední školy.

Nikolay Demyanenko

Můj příběh

Jmenuju se Nikolay, pocházím z Ruska z města Rostov na Donu. Do České republiky jsem přijel před osmi lety, v roce 2008. Přijel jsem za studiem a první dva roky jsem se učil česky a potom v roce 2010 jsem nastoupil na pedagogickou fakultu. A v roce 2013 META na svém webu informovala, že hledá lidi do programu pro asistenty pedagoga. Naučili jsme se tam základní dovednosti a pak jsme prošli zkouškou. Poté jsem nastoupil na Základní školu Sázavská na Praze 2, kde jsem působil jako asistent pedagoga primárně pro děti s odlišným mateřským jazykem. Měl jsem na starosti rusky i anglicky mluvící. Vzpomínám si například na dvě sestry, jedna byla v páté třídě a druhá v osmé. Měli jsme tam úvod do českého jazyka, potom i kultury místních zvyků, na to se mě hodně žáci ptali. Potom taky příprava a začlenění do kolektivu. V rámci mého ročního působení na základní škole jsem sbíral zkušenosti a dostával jsem je také od kolegů a pana ředitele.

Tehdy jsem narazil na to, že chybí nějaká příprava od základu, což mi přišlo jako nevýhodné, že hodně málo

Dotazník

Jméno a příjmení: Nikolay Demyanenko

Věk: 26

Místo narození: Rostov na Donu, Rusko

Původní povolání: účetní

Počet let v ČR: 8

Oblíbené jídlo: grilovaný hermelín

Hobby: jízda na kole, čtení

Oblíbené místo v Praze: Vyšehrad

mateřských školek by se tomu věnovalo od samého počátku, a to všechno se v roce 2013 teprve rozbíhalo. Pak META navázala další partnerství se základními a mateřskými školami, vím, že působí hodně na Praze 12. Ale tehdy to ještě nebylo. A já jsem se rozhodl, že něco takového by bylo na místě udělat. Rodina mě v tom podpořila. Takže my jsme na jaře 2013 začali hledat prostory, to bylo v březnu a v dubnu jsme dostali tady tyto krásné prostory v centru Prahy. Pamatuji si, že na začátku to bylo náročné, ale stále jsem měl na mysli, že se musím držet svého cíle. Čím dřív s dětmi začneme něco dělat, tím dál se také dostaneme.

Naše školka nebo jesličky jsou takový můstek mezi rodinou a rodinným životem, na který je dítě zvyklé: maminka, tatínek, babičky nebo taky chůva, to se u nás vyskytuje dost často, že přijde chůva. V tomto prostředí si dítě zvykne být samo a je mu často také ve všem vyhověno a chybí tam další společnost dětí, které sice potká na hřišti, ale není to ono. Tady děláme to, že zachováváme

rodinnou atmosféru, že k dětem přistupujeme jednotlivě. Určitě náš přední požadavek je jazyk. I když říkáme, ano my jsme v Česku a musíme mluvit česky, tak to vždycky rozdělujeme. Přejde dítě poprvé a první dva-tři týdny se snaží mluvit mateřským jazykem, což bývá ruština nebo angličtina. Pak určitě dbáme na to, aby ty děti byly v kontaktu navzájem samy. Myslím si, že to hodně prospívá, když je to heterogenní skupina, když nejsou všichni stejného věku. Například ty nejmladší se učí od starších, podívají se, jak oni to dělají. Myslíme také na rodiče a mluvíme tady třemi jazyky. Čeština jako základní prostředek, angličtina jako univerzální jazyk a ruština, protože k nám chodí děti ze zemí bývalého Sovětského svazu, které mluví rusky. Děláme program skoro pořád, i když se to může zdát jako v mateřské škole, že je to jednoduché, že už by to všichni měli umět, ale například ne všichni to zvládají. Češtinu si buď osvojí jako hru, pak si ji osvojují přes denní činnosti, které se stále opakují. Program je potom příprava k mateřské nebo základní škole, když se tu vyskytne nějaký předškolák. Tak se učíme barvy, číslice, češtinu, zvířátka nebo taky třeba dopravní výuku.

Jaké to bylo, když jsi přijel do ČR?

Já jsem odjel z Ruska a bylo mi 18 let, tehdy jsem měl dokončenou střední odbornou školu. Byla to ekonomika a účetnictví, ale potom jsem hodlal i v Rusku pokračovat pedagogickým směrem. Už jsem tehdy uvažoval, že ekonomika je dobrá, ale nesesedla mi úplně z hlediska mého životního poslání. Když jsem přijel sem, tak jsem se první dva roky učil česky a připravoval se a pak jsem se dostal na pedagogickou fakultu. První rok, který jsem tam strávil z pohledu zážitků a informací, byl velmi, velmi přínosný. Vzpomínám doposud, jak jsem třeba chodil na filozofii nebo obecně pedagogické předměty, tak to mě hodně pomáhalo a pomáhá doteď. Znalosti, které jsem načerpal během tří let, můžu využít i tady. Například když je potřeba vyřešit neříkám tomu problém, ale pracovní věci, které vznikají dennodenně nebo vysvětlit něco rodičům, tak určitě je namíste obrátit se k tomu, co jsem načerpal na vysoké škole. Rozhodně mi pomohl i kurz, který jsme dělali v METĚ, ten byl také hodně přínosný. Zabýval se

i obecnými věcmi a lektorky nám hodně pomáhaly. Nebo třeba kurz první pomoci, ten bych doporučil všem, kteří pracují ve školství.

Proč jste si vybral Českou republiku?

Bylo to cílené rozhodování, protože to není zas tak daleko od mé původní vlasti. I když už jsem tady osm let, takže už jsem skoro zapomněl, jaké to tam bylo. Je to určitě taky kvůli jazyku. Říká se, že čeština je podobná ruštině a můžete si tam i s něčím přilepšit, ale v něčem je zase náročná. Například s přízvukem jsem bojoval pět let, byl to boj a v podstatě je dodnes. Byly i další nabídky jít někam dál, třeba Amerika, Velká Británie, ale to Česko mi připadalo bližší. Třeba i rodina, když se rozhodovala, tak jsem říkal, že do Austrálie letíte 10 — 12 hodin a uvidíme se jednou do roka. Česko, tam letíte 3 hodiny a jste tu.

Jaké jsou vaše plány do budoucna?

V budoucnu plánuji určitě pokračovat ve studiu. Říkám alma mater, nikam přecházet nechci. Chci trochu změnit obor a jít na psychologii na navazující magisterské studium. Myslím, že to vyjde příští rok, ještě musím udělat přijímačky a něco k nim nastudovat. Lidé se mě ptají, proč chci studovat psychologii, když dělám administrativní práci a mám na starosti peníze a řeším s rodiči smlouvy. Já chci ale umět vysvětlit rodičům, že z pedagogického a psychologického hlediska je to tak a tak a jak u nás vše funguje. A také když vidím děti, tak je zajímavé sledovat, jak když se jim změní prostředí, tak se přizpůsobují a snaží se hledat komunikační cesty. My máme také to specifikum, že to nejsou jen české děti, ale děti z různých koutů celého světa a tím pádem to jsou také různé modely. Například my žijeme v takové té západní představě, kde je důležitá soběstačnost, individualismus a to že se musíš probojovat, tak to třeba neplatí u dětí z východu. Měli jsme děti z Vietnamu, na které si lidi už zvykli. Ale co třeba Japonci nebo Korejci, oni mají úplně jiný způsob uvažování a na těch dětech už to je vidět a i výchova se liší. Třeba věc, na které záleží, je jídlo. U nás se třeba sešli jeden měsíc kluci z Uzbekistánu a z Indie, takže jeden z nich nemohl vepřově a ten

druhý hovězí. A říkám, to je problém, čím budeme krmít ty děti a vznikají tady prostě takovéto situace. Já vidím v naší školce budoucnost, protože je taková roduinná, takže chci, aby to vydrželo a zůstalo. A myslím,

že se budeme rozvíjet a uvažuji o tom, že během pár let otevřeme další pobočku někde za Prahou nebo v nějaké zelenější městské čtvrti.

Co vás baví na vaší práci?

Jsou to děti. Děti totiž dokážou člověka povznést z toho běžného života. Mají totiž otevřené myšlení, nemají ještě zažitě to každodenní myšlení. Dívají se na svět spíš svěžím pohledem. A když člověk s nimi pracuje, tak neznám nikoho, kdo by říkal, že ho to nenadchlo, nedotknulo se nebo nějakým způsobem neoslovilo. Ta práce je fakt inspirační, a když máte náladu a taky respekt, protože k dětem musíte mít respekt, tak děti dokážou překvapit skoro každý den. Takže se nestává, že by nějaký den byl nudný. Samozřejmě jsou to příjemná a někdy i nepříjemná překvapení.

Máte nějaký veselý zážitek ze střetu kultur?

Měli jsme holčičky z Uzbekistánu, které k nám přišly před dvěma lety. Jim tehdy byly čtyři a byly u nás v létě, kdy je u nás hodně dětí. A měli jsme polévku v takové ploché misce, byl to nějaký vývar, a ony jsou zvyklé to pít, protože tam jsou maximálně nějaké těstoviny. Takže ony uchopily misku a normálně to vypily. Tehdy jsme měli jednu paní vychovatelku a ta stála a jenom zírala a nemohla tomu uvěřit, protože pro ni to byl fakt šok. Nebyla na to zvyklá a bylo to pro ni tak trochu barbarství. A holky zase nechápaly, proč mají uchopit tu lžici, když takhle je to rychlejší. Zajímavé bylo, že děti na to první den koukaly a potom druhý den už také začaly pít polévku z misky. A trvalo to asi týden je naučit zpátky jíst lžící, protože i ostatní děti pochopily, že je rychlejší polévku vypít.

Dál třeba jazyk, ten se projevuje hodně. Občas se stane, že dítě používá mix a mluví, jak je zvyklé doma, španělsky, rusky a potom přijde a začne ze školky nějaká slovíčka v češtině nebo v angličtině či ruštině. Já si pamatuju, přišla jedna maminka a ptá se mě anglicky, co je to Anja. A vychovatelka odpovídá, to jsem já, to není žádná věc. A takovéhle věci tady máme každý den.

Jelena Zorina

Dotazník

Jméno a příjmení: Jelena Zorina

Věk: 45 let

Místo narození: Moskva, Rusko

Původní povolání: administrativní pracovnice

Počet let v ČR: 18 let

Oblíbené jídlo: rizoto

Hobby: jóga

Oblíbené místo v Praze: Prokopské údolí

Můj příběh:

Pocházím z Moskvy, to je hlavní město Ruska. Tam jsem se narodila, vyrostla jsem tam a žila jsem tam až do 26 let, kdy jsem se přestěhovala do Čech. To bylo v roce 1998. V Rusku jsem studovala kulturologii na Univerzitě kulturních dějin v Moskvě a strašně mě to bavilo. Když jsem v létě ukončila studium a získala jsem bakaláře, tak jsme se potom na podzim přestěhovali. Zajímala jsem se o psychologii a pedagogiku už během svého studia. Pracovala jsem pár měsíců v psychologickém centru pro děti s poruchami autistického spektra. Pomáhala jsem paní psycholožce a už tehdy jsem se zajímala o tuto problematiku. Centrum bylo ve své době jedinečné a to, co dokázali dělat s dětmi, bylo na tu dobu fantastické.

Co vás přivedlo do ČR?

Do ČR mě přivedly dvě věci. Zaprvé jsem se vdala docela brzy, v 18 letech. Můj první manžel byl podnikatel a jeho velký sen byl přestěhovat se do Evropy.

Na začátku devadesátých let se úplně změnila doba. Dřív za komunismu jsme nikam moc nesměli, ale v devadesátých letech byla možnost se odstěhovat a začít nový život v zahraničí, konkrétně v Evropě. Můj manžel v Čechách už několikrát byl a chtěl tady podnikat. Dlouho jsem nad tím váhala. V té době jsem měla už dvě děti, dva syny.

Můj manžel nás sem jednou přivezl na návštěvu jako turisty, to bylo v roce 1996 a mně se tady strašně líbilo, protože Praha je nádherné město. Je tady hodně parků, takže je tu i příroda vedle středověkých budov. Je tady klid. Já jsem z Moskvy a už tehdy měla Moskva kolem 8 milionů obyvatel, takže Praha je pro mě daleko klidnější. Nebyla tady kriminalita jako u nás v devadesátých letech. No a jak jsem tady uviděla ty školy a mateřský školky, tak mě to úplně fascinovalo a rozhodla jsem se to zkusit.

Jaké byly vaše začátky v ČR?

Začátky v České republice samozřejmě byly těžké, protože všechny začátky jsou těžké, ať už je to nová práce nebo koníček. Takže to bylo těžké i pro nás. Nejlépe to šlo u mých dětí. Mladšímu byly čtyři roky, tak šel do školky a staršímu bylo sedm, tak šel rovnou do školy. A ti dva se adaptovali nejlépe, i když tam byly nějaké menší problémy, protože ještě nikdo z nich neuměl česky. Ale u dětí to jde rychle. Starší dostal paní učitelku, která uměla rusky, tak ze začátku mu s tím pomáhala. Mladší takové štěstí neměl, takže jako cizinec toho moc neznal, ale to paní učitelku moc nezajímalo, tak jsme kvůli tomu vyměnili tři školky, ale právě v té třetí jsme našli porozumění.

Pro nás pro dospěláky to bylo horší. Já jsem hned začala studovat češtinu a pak jsem začala shánět práci, ale postupně to všechno jakoby šlo. S prvním manželem jsme nezůstali. Ženský se přizpůsobí čemukoliv, ale pro chlapy, pro ně jsou začátky v novém prostředí těžké. Když nechápou, jaké tam jsou zvyky, a nevědí, jak se mají chovat, jak je to všechno jiný, i zákony. Pro ně to je opravdu všechno těžký. Takže naše manželství se rozpadlo. Já jsem to ale tady zvládla a život tady mě bavil čím dál tím víc, užívala jsem si to. A Českou republiku bych už nevyměnila za žádnou jinou.

Já jsem si časem našla práci v kanceláři, i když to nebylo v oboru, který jsem studovala. Byla jsem manažerka prodeje, administrativní pracovnice. Ale i v kanceláři mě to bavilo, protože jsem se už naučila česky. Uměla jsem rusky a v angličtině jsem se zlepšila a absolvovala jsem ještě další kurz. Pracovala jsem v mezinárodní společnosti a musela jsem hlavně vydělávat. I když mě to tam bavilo, tak hlavní motivace byl dobrý výdělek, protože jsem musela uživit děti. Nebylo to jednoduchý a v kanceláři jsem pracovala asi patnáct let. Nejdřív v jedné firmě a potom v druhé podobné firmě.

Proč jste se rozhodla stát asistentkou pedagoga?

Moje děti už vyrostly a jsou dospělé. Starší se ode mě odstěhoval, když se před dvěma lety oženil, takže bydlí

„S prvním manželem jsme nezůstali. Ženský se přizpůsobí čemukoliv, ale pro chlapy, pro ně jsou začátky v novém prostředí těžké. Když nechápou, jaké tam jsou zvyky, a nevědí, jak se mají chovat.“

s manželkou. Mladší syn ještě bydlí se mnou, ale minulý rok v létě dostudoval vysokou školu bankovní a začal pracovat. Tak jsem si říkala, že chci zkusit něco nového. Vždy jsem chtěla zůstat u pedagogiky a psychologie. Dělat něco ve školce, ve škole. Strašně mě to bavilo, bohužel na to nebyl čas. Dřív to byl koníček a občas jsem pracovala jako vedoucí na letním táboře, občas jsem někoho doučovala ruštinu, ale vždy to byl koníček a já jsem to chtěla zkusit jinak.

O kurzu asistenta pedagoga jsem se dozvěděla úplně náhodně, přečetla jsem si o tom na Facebooku, kam moje kamarádka umístila inzerát. Já jsem v té době vůbec nevěděla, že nějaký asistent pedagoga existuje, co dělá a kdo to je. To pro mě byla absolutně nová informace, tak jsem ještě hledala na internetu. Ale pochopila jsem, že kdo absolvuje rekvalifikační kurz a získá certifikát, tak může potom pracovat ve školce nebo ve škole a nemusí mít pedagogické vzdělání, což já nemám. Tak jsem si říkala, že to zkusím. Tak jsem se do toho kurzu přihlásila. Ten kurz se mi velmi líbil. V mnoha věcech mi to otevřelo oči, protože nám poskytl i praxi v mateřské školce nebo základní škole, takže jsme jakoby měli hned i práci. Tak jsem si říkala, že zkusím tu školku. Zajímavé bylo, že ta školka je hned vedle domu, kde bydlím, a já se na ni dívám z okna. Ráno se probudím, jdu na balkon

„O kurzu asistenta pedagoga jsem se dozvěděla náhodně, přečetla jsem si o tom na Facebooku.“

a koukám se na tu naši školku, na její zahradu. A to se mi v životě ještě nestalo, že bych pracovala takhle blízko svého domova.

Jak se vám v nové roli asistentky daří?

Ve školce už pracuju téměř rok jako asistentka pedagoga. Strašně mě ta práce naplňuje a baví. U nás pracuji s dívenkou, která pochází z Ukrajiny. Když přišla k nám do školky teď na podzim, tak jí bylo čtyři a půl. Pět jí bylo teď na jaře. Česky už něčemu rozuměla, protože se narodila tady v Čechách, ale do školky ještě nechodila. S maminkou mluví ukrajinsky, takže to pro ni byl taky začátek. A to jsem byla strašně ráda, že nás na kurzu učili, jak máme pracovat s dětmi s odlišným mateřským jazykem. Tak jsme s ní na začátku hodně pracovali s pomocí obrázkového slovníku, pomocí různých kartiček

a obrázků. Formou pohádky jsme to dělali. Vykládala jsem jí pohádku v ruštině, té ona rozuměla. Pak jsem jí ukazovala nějaké obrázky a opakovaly jsme to česky. Naštěstí ta dívenka byla velmi šikovná, i když to tak na začátku moc nevypadalo, protože se moc nezačleňovala do kolektivu, protože byla ostýchavá. Byla nejmenší i nejmladší ve třídě. Takže i pro mě to bylo velké překvapení, že jsme během roku udělaly takový velký pokrok. Teď už plynule mluví česky, hraje si s dětmi a nemá vůbec žádný problém. Občas jí vypadne nějaké slovo, ale tak to řekne ukrajinsky, a to se stane třeba jednou za týden. Je vidět, že děti se toho za podpory učitelů nebo asistentů dokážou hodně naučit. Paní učitelky v mojí třídě také byly skvělé a se vším nám pomáhaly.

Nějakou dobu jsem byla například i u dítěte s Aspergerovým syndromem. Tam jsem poznala zase něco úplně jiného. V MŠ, kde pracuji já, to je MŠ Sluníčko pod střechou, jsou asistenti vítání a pracují tam čtyři. I paní učitelky jsou s nimi spokojené, protože když se věnují dítěti, tak pomáhám i jim. Paní učitelka má totiž na starosti kolem dvaceti dětí a asistent jí je při ruce. Je velmi žádaný, při různých hrách, výletech, procházkách. Doufám, že asistentů bude ve školství více a více a že to bude propojené a promyšlené ještě více, než je to teď.

Jaké máte plány do budoucnosti?

Práce mě velmi baví a já bych chtěla i nadále pracovat v mateřské školce, ale momentálně třeba sháním práci v soukromé mateřské školce. Mám vyhlédnutou už soukromou lesní školku s waldorfskými prvky, protože tam by mě to ještě více bavilo a já bych to tam chtěla zkusit. Tam je totiž těch dětí méně a můžeme více času tomu dítěti věnovat. Jsou tam také tvůrčí prvky a metodiky, které jsou pro mě zajímavé, a chtěla bych se je také naučit. Paní ředitelka mateřské školky vlastní i soukromou školu a taky tam chce zkusit pracovat s asistenty, kteří tam ještě nepůsobili, tak ještě nevím, jak to bude v příštím školním roce, ale mám právě teď rozjednanou pracovní nabídku a doufám, že z toho bude pro mě další práce.

Řekli o ní...

Paní magistra Zorina v naší mateřské škole pracovala dva roky jako asistent pedagoga.

Svoje pracovní povinnosti vykonávala vždy velice profesionálně. Pomáhala učitelkám při organizaci a realizaci vzdělávacího procesu ve třídě, podporovala samostatnost a aktivní zapojení dětí s potřebou speciálních potřeb. Směřovala tyto děti k rozvoji komunikace a k vytváření sociálních dovedností. Její zkušenosti s edukačním procesem v mateřské škole jsme mohli v naší mateřské škole velice dobře zhodnotit.

Paní Zorina se rychle a nenásilně včlenila do kolektivu zaměstnanců mateřské školy. Pro svoji vstřícnou a empatickou povahu byla dobrou kolegyní pro pedagogické i nepedagogické pracovníky. Její přítomnost v naší mateřské škole byla přínosem pro všechny děti i zaměstnance.

Lenka Matoušková, učitelka FMŠ Sluníčko pod střechem

Jelena byla super, je moc důležitá hlavně pro ty nejmenší, aby měli ve školičce i někoho, kdo rozumí jejich rodnému jazyku, teď máme Pákistánce a já jsem moc ráda, že máme Veselku — která hovoří — bulharsky, rusky, anglicky. Máme tu i bulharské děti. Dětičky musí mít pocit bezpečí a pak můžu s nimi začít pracovat na češtině. Jelena byla u předškoláků — cvičila s dětmi jógu. Svým vnitřním klidem nás obohatila všechny.

Helena Zdrubecká, ředitelka FMŠ Sluníčko pod střechem

Kazuistika

Byla to drobná, klidná ukrajinská holčička Julinka, která začala chodit do mateřské školky, když jí byly 4,5 roku. Češtině trochu rozuměla, protože žila v Praze už delší dobu s rodiči a starším bratrem, ale česky vůbec nemluvila. Na začátku s dětmi vůbec nekomunikovala, protože jí chyběla znalost jazyka. Po komunikaci s dětmi ale hodně toužila, ve školce se jí moc líbilo. Když jí přišla maminka vyzvednout, Jůlinka brečela, že domů nechce.

Já jsem začala pracovat s Jůlinkou jako asistentka úplně od začátku. První dny ve školce se styděla mluvit česky, ale docela rozuměla pokynům paní učitelky, cvičila, tančila a zpívala ráda. Se mnou na začátku mluvila ukrajinsky, kterou ovládám. Já jsem se snažila na ni mluvit co nejvíce česky, když nerozuměla nějakému slovu, tak jsem ho řekla rusky, ukrajinsky a pak česky. Hrály jsme hry s použitím obrázkového slovníku: „jedeme na Ukrajinu za babičkou, co musíme zabalit do kufru“, „jaká jídla máš ráda“, „jaká zvířata známe“, „co mají mít na sobě princezny“, „co děláte doma na Vánoce“, „jaký dárek bys chtěla dostat od Ježíška“. Kreslily jsme rodinu a povídaly si o rodině, kdo do ní patří a kdo ne. Takovým způsobem Jůlinka si začala rychle rozšiřovat slovní zásobu a pomalu, ostýchavě už zkušela mluvit česky na děti a na paní učitelku.

Na zahradě školky jsme hrály spolu míčovou hru: „co se jí a co ne“ pro rozvoj kreativity, slovní zásoby, zapojovala jsem do hry i ostatní děti, které hra také velmi bavila. Julinka ráda kreslila obrázky, tak jsem to využila také k povídání česky o tom, co je na obrázcích. Jůlinka kreslila zimu, tak jsme si spolu povídaly o ročních obdobích, o počasí, o tom, jaké hry hrajeme venku v zimě. Jůlinka ráda skládala puzzle se zvířaty a povídaly jsme si u toho o zvířatech. Skládaly jsme spolu pohádkové puzzle s princeznami a povídaly jsme si u toho o pohádkách. Během celého školního roku Jůlinka udělala v češtině obrovské pokroky, ke konci školního roku už česky dokázala vyprávět o tom, co dělá ve školce a že tam má hodně kamarádek.

Obsah

Úvod.....	3
Jak získat asistenta pedagoga? Vyhlášky a finance	5
Spolupráce učitele a asistenta.....	7
Kunduz (Zuzka) Slaninková	13
Svitlana Popovych.....	23
Sunčica Novakovič	29
Hanna Ihnatsenia	35
Nikolay Demyanenko	41
Jelena Zorina.....	45

Autoři textů:

Martin Benda
Zuzana Vodňanská
Kristýna Titěrová
Kunduz (Zuzka) Slaninková
Svitlana Popovych
Jelena Zorina
Hanna Ihnatsenia
Sunčica Novaković
Nikolay Demyanenko

Editoři: Martin Benda, Zuzana Vodňanská

Jazyková korektura: Zuzana Poláková

Autor ilustrací: Vojtěch Šeda

Grafická úprava: Štěpán Bartošek

Fotografie: Klára Horáčková, Naděžda Runštuková

V roce 2016 vydala:

META, o.p.s. — Společnost pro příležitosti mladých migrantů
Ječná 17, 120 00 Praha 2

www.meta-ops.cz, www.inkluzivniskola.cz

1. vydání, ISBN 978-80-88171-08-9

Vznik publikace byl financován z prostředků: Ministerstva vnitra ČR na integraci cizinců, hlavního města Prahy z „Programů podpory aktivit integrace cizinců na území hl. m. Prahy pro rok 2016“, Magistrátu hlavního města Prahy na naplňování akčního plánu Koncepce hl. m. Prahy pro oblast integrace cizinců, Francouzské ambasády v Praze.

Kapitola „Spolupráce učitele a asistenta“ vznikla v rámci naplňování akčního plánu Koncepce hl. m. Prahy pro oblast integrace cizinců.

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

INSTITUT
FRANÇAIS
PRAGUE

Meta

META, o.p.s. je nezisková organizace, která od roku 2004 podporuje cizince v rovném přístupu ke vzdělávání a v pracovní integraci. Zároveň nabízí podporu pedagogům a školám, pokud se potýkají se specifickými potřebami dětí a žáků s odlišným mateřským jazykem (OMJ). Kromě přímé práce s cizinci a pedagogy se META svou činností snaží prosazovat a spoluvytvářet vzdělávací systém, který dokáže koncepčně, kontinuálně a v odpovídající míře reagovat na vzdělávací potřeby všech žáků a rozvíjet jejich potenciál. Prostřednictvím široké škály aktivit pro veřejnost se pak META snaží napomáhat rozvoji otevřeného dialogu a porozumění mezi cizinci a většinovou společností.

- ▶ pomáháme v přístupu ke vzdělání či práci lidem, jimž stojí v cestě překážky jako neznalost jazyka, prostředí, úředních postupů a další
- ▶ organizujeme jazykové kurzy různých formátů, zaměření a úrovní
- ▶ díky dobrovolníkům pomáháme cizincům s doučováním a přípravou na různé zkoušky
- ▶ pořádáme akreditované semináře pro stávající či budoucí pedagogické pracovníky
- ▶ poskytujeme školám dlouhodobou podporu při zavádění učebních postupů
- ▶ vytvořili jsme a spravujeme informační a metodický portál www.inkluzivniskola.cz
- ▶ ve spolupráci s učiteli vytváříme a odzkoušujeme metodické a výukové materiály
- ▶ poskytujeme informace z oblasti vzdělávání migrantů také dalším organizacím a institucím
- ▶ navrhli jsme a prosazujeme soubor systémových změn, které přinesou zlepšení vzdělávacích podmínek pro děti a žáky s OMJ
- ▶ dlouhodobě se angažujeme ve vzdělávání asistentů pedagogů a komunitních tlumočnicků a propagaci jejich služeb
- ▶ nabízíme workshopy pro žáky základních a středních škol